Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

5 ИЮЛЬ 1968 й.
3-йил чиқиши
ЖУМА
№ 155(615).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Янги технология

Тикув саноати Марказий илмий тадқиқот институтининг Тошкентдаги филиали лабораториясида катта ишлар қилиняпти.

— Вазифамиз,— дейди тикув ишлаб чиқариш лабораториясининг бошлиғи Билол Жалилович Аҳмедов,— технология, янги усуллар, янги-янги механизмларни Ўрта Осиёдаги тикув фабрикаларига етказиш, фабрикалар ишини енгиллаштиришдан иборатдир.

Лаборатория ходимлари яқинда Тошкентдаги бош кийим фабрикасига вёллар бош кийимини тикишнинг янги технологиясини таклиф қилишди. Шу пайтгача қўлда бажариладиган майда операциялардан 8 таси механизация пештирилди. Бунда ишчининг 50—60 процент вақти тежалади, маҳсулот унумдорлиги 2 баравар ошади. Олдинлари бир ишчи бир кунда 5—6 дона бош кийими тиккан бўлса, янги технология жорий қилингандан кейин бир кунда 12 донагача тика олади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ саҳифаларида

☆ Газетада ўқитувчиларнинг Бутуниттифоқ съездида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи босилган. Ўқитувчиларнинг шу қадар кўп вакиллари қатнашган кенг Бутуниттифоқ съезди чақирилганлиги, дейилади ўртоқ Л. И. Брежнев нутқида, мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётида катта воқеадир. Съездда совет зиёлиларининг шундай бир намоёндалари тўпланганки, буларга ҳаммамиз учун энг қадрли бўлган иш—ёш авлодни — коммунистик жамиятни қурувчилар авлодини тарбиялаш иши ишониб топширилган.

ЗАВОДДА ҲАЙКАЛ

Кеча Октябрь революцияси номидаги тепловоз-вагон ремонти заводида корхона партия ташкилоти тузилганлигининг 50 йиллик юбилейи арафасида Туркистон Марказий ижроия комитети аъзоси, Туркистон фронтининг қўмондони Фрунзе ҳамда завод коллективининг фахрий аъзоси, корхона ходимлари абадий рўйхатига ёзилган Совет Иттифоқи Қаҳрамони генерал-майор Собир Раҳимовга ҳайкал қўйилиши муносабати билан митинг бўлди.

Бронза бюстларини очиш завод ветеранлари электр монтёр К. Г. Брикаев, разметкачи А. Қозоқбоев ва Улуғ Ватан урушининг қатнашчиси А. Маллаев ҳамда электр слесарлар бригадасининг бошлиғи Н. М. Железновага топширилди.

Митингда партия ташкилотининг секретари К. Г. Гнездилов, комсомол ташкилотининг секретари В. Игначенко ва Собир Раҳимовнинг фахрий ставогида ишловчи Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Қодировлар нутқ сўзладилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XII пленуми тўғрисида
ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

4 июлда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XII пленуми очилди.

Пленум «Ўзбекистон партия ташкилотларининг КПСС XXIII съезди қарорларини бажариш борасидаги ташкилий ва сиёсий ишларини кучайтириш тўғрисида» КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ докладини тинглади ва муҳокама қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. РАСУЛОВ, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ф. Ш. ШАМСИДДИНОВ, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. А. АБДУРАЗЗОҚОВ, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Қ. КАМОЛОВ, Булунғур район партия комитетининг биринчи секретари Х. РИЗАЕВ, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. РАҲИМОВ, Сирдарё область партия комитетининг иккинчи секретари П. И. СОКОЛОВ, «Узбекуголь» комбинати юклаш-транспорт бошқармаси электровозининг машинисти А. МИРЗАРАҲИМОВ, Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари Қ. МУРТАЗОЕВ, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. УСМОНОВ, «Правда Востока» газетасининг редактори В. А. АРХАНГЕЛЬСКИЙ, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари Н. М. МУРОДОВ, Наманган область партия комитетининг биринчи секретари А. А. ХУЖАЕВ, Ўзбекистон ССР халқ контроли комитетининг раиси М. Т. ТУРСУНОВ ўртоқлар қатнашдилар.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлими мудирининг биринчи ўринбосари Н. А. ПЕТРОВИЧЕВ, КПСС Марказий Комитети қишлоқ хўжалик бўлимининг сектор мудири А. А. МАРГУНОВ ўртоқлар қатнашмоқда.

Пленум ўз ишини давом эттирмоқда.

ОКТЯБРЬ РЕВОЛЮЦИЯСИ НОМЛИ ТЕПЛОВОЗ-ВАГОН РЕМОНТИ ЗАВОДИ

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ 50 ЁШДА

«ИШЧИ ҚАЛЪАСИ»НИНГ АВАНГАРДИ

Бугун Октябрь революцияси номидаги тепловоз-вагон ремонти заводининг партия ташкилоти ўзининг шонли 50 йиллигини нишонламоқда.

1918 йилнинг 30 июнида Тошкент большевикларининг умумий йиғилиши шаҳар комитетининг аъзоси А. А. Вагинга бош темир йўл устахоналарида партия ячейкасини тузишни топширган эди. 5 июлда устахоналарнинг ташкилий йиғилиши бўлди. Тўнғич партия ячейкасининг биринчи аъзолари — революция жангларининг чиниққан фарзандлари, ленинчи большевиклар А. Я. Першин, В. С. Ляпин, Н. Я. Федермессер, И. Н. Гусанов, А. А. Казаковлар бўлишди. Бу кам сонли большевиклар группаси ҳаракат бирлиги ва революцион бурчга садоқат билан чиниққан асл большевиклар бўлиб, катта ташкилий куч эди.

Устахоналарнинг ярим оч, жулдур кийимли ишчилари ишлаб чиқаришда фидокорона меҳнат қилишар, кўп ҳолларда эса сменадан сўнг қўлга қурол олиб, ишчилар синфининг ғалабаларини Совет ҳокимиятининг душманларидан ҳимоя қилишга чиқиб кетишарди.

1920 йилга келиб устахоналар партия ташкилоти ўз сафида 306 коммунистни, 7 цех партия ячейкасини бирлаштирар эди.

Революция ва гражданлар урушининг қатнашчилари, босмачиларга қарши кураш қаҳрамонлари бўлган кекса коммунистлардан А. И. Бочаров, П. П. Пальчиков, К. Ригин, К. Т. Брикаев ва бошқалар ҳозир фароғатда яшаяптилар. Улар завод коммунистлари ва бутун ишчилар коллективининг қаҳрамонона кураши ва меҳнатининг гувоҳларидир.

1900 йилда устахоналар 15 паровоз ва 100 та вагонни ремонт қилган эди. 1924 йилда эса 40 паровоз ва 150 вагон ремонт қилинди. Ўтган йили завод меҳнатчилари 358 тепловоз секциясини, 196 вагонни, минг жуфтга яқин ғилдиракларни ремонт қилиб бердилар.

1939 йилнинг январь ойида Ўзбекистонда биринчи пўлат қуйиш цехи ишга туширилди. Пахтачилик учун дастлабки машиналар темир йўлчиларнинг металлидан тайёрланган эди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг музейида В. И. Лениннинг бюсти турипти. Унда шундай сўзлар бор: «Қизил шарқчилар паровоз-вагон ремонти заводининг энг яхши зарбдорлари ва инженер-техник ходимларидан. Ўрта Осиё мартенининг биринчи маҳсулотидан».

Завод ўзининг меҳнат ва революцион анъаналарини эҳтиётлаб сақламоқда. Улар авлоддан-авлодга боболар, оталар, усталарнинг эстафетаси сифатида ўтиб келмоқда.

Скачковлар ва Абдуллаевлар ишчи оиласи династиясини мисолга олайлик.

Иван Скачков устахонага 1904 йилда келган. Аввал дурадгор, сўнг мастер бўлиб ишлаган. Унинг қизи Валентина Скачкова 1937 йилдан буён корхонанинг вагон цехида нормаловчи бўлиб ишламоқда. Синглиси Лидия Скачкова электр аппаратлари цехида слесарь. Укаси Борис аппарат цехининг токари. Яқинда Иван Скачковнинг невараси Валентин заводга ишга келди. Скачковнинг куёвлари ҳам шу ерда меҳнат қилишади.

Ҳикмат Абдуллаев заводга 1929 йилда келган. Ўша пайтга қадар унинг отаси ҳам шу ерда ишлар эди. Ҳикмат шу корхонада партия сафига кирди. Унинг турмуш йўлдоши Кудери ҳам 1932 йилда шу ерга ишга кириб, стахановчи, актив коммунист сифатида танилди. Уларнинг фарзанди Астулен Абдуллаев тепловоз цехида ишламоқда. У ҳам КПСС аъзоси.

В. И. Ленин ҳаёт даврида яшаш ва курашларда қатнашиш бахтига муяссар бўлганлар билан бир сафда, яқиндагина партия сафига кирган ўртоқлар ҳам ишлашмоқда. Лекин уларнинг ҳаммаси «Ишчи қалъаси» жанговар традицияси асосида яшаб, меҳнат қилмоқдалар.

Мўйсафид коммунистларнинг ҳикояларини тинглаш давомида ёшлар Улуғ Ватан уруши йилларида фронт орқасида ғалабанинг тобланганлигини билиб олмоқдалар. Ўша пайтда қизил шарқчиларнинг кўпчилиги кўнгилли бўлиб фронтга кетган эди. Қолганлар эса бутун куч-ғайратини сарфлаб ҳам ўзи учун, ҳам қурбон бўлганлар учун, ҳам олдинги сафда жанг қилаётганлар учун меҳнат қиларди. Ўша пайтда кекса коммунистлардан 60 ишчи пенсияга чиқишни истамади. «Ҳамма нарса фронт учун, ҳамма нарса ғалаба учун!» дедилар улар.

Коллектив жуда оғир шароитларда ҳарбий буюртмаларни муваффақиятли бажариб турди: бу ерда бир нечта бронепоезд қурилган эди. Бу поезд қурувчиларидан газарезчик А. Плявин, токарь П. Занкин, катта мастер В. Конарев ва бошқалар ҳозир ҳам корхонада меҳнат қиляптилар.

Коммунистик меҳнат коллективи номини олиш учун олиб борилган курашда ҳам корхонанинг шонли анъаналари яққол кўзга ташланади. Буни одамларнинг ўзаро самимий муносабатларида, билимга чанқоқликларида, бутун коллективнинг меҳнатсеварлигида ҳам кўрамиз. Заводнинг ёшлари эришилган ғалабалар ўз-ўзидан бўлмаганлигини яхши тушунадилар. Бунинг учун оталаримиз ва боболаримиз курашганлар, минглаб кишилар бунинг учун куч-ғайрат сарфлаганлар. Бугун учун ва келажак учун минглаб ҳаёт қурбон бўлган. Завод ёшлари партиямизга ўзининг фарзандлик садоқатини, миннатдорчилиги, севгиси, ҳурмат-эътиқодини она-Ватанимиз равнақи учун қаҳрамонона меҳнатда намойиш қиляптилар.

Корхона коммунистлари ёш ишчиларнинг ишлаб чиқариш маҳоратини ошириш тўғрисида ғамхўрлик қилмоқдалар, уларни ишчи шарафини қадрлашга, танланган касбни севишга ўргатмоқдалар.

Ярим аср муқаддам бу корхонада кичкинагина ячейка тузилган эди. Бугун заводда 560 коммунист ишламоқда. Улар Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ўлмас, мағрур номини олган шонли корхонанинг кўп минг кишилик коллективини зафарлар сари дадил етаклаб бормоқдалар.

Б. ХАЛИЛОВ,
Ўзбекистон КП Ленин район комитетининг биринчи секретари.

Нижний Тагилдаги металлургия комбинатида 6-гигант домна қурилиши катта муваффақият билан бормоқда. 2700 кубометр сиғимли домна 40 йилда қурилган чинни домнадан ҳам бирнеча марта ортиқ маҳсулот беради. Бу домна халқхўжалиги учун йилига бир ярим миллион тонна чўян эритиб беради.

СУРАТДА: 6-домна печининг қурилиши.

В. Ветлугин фотоси. АПН.

Байтлар—зарҳалда

«Айтур сўзни айт,
Айтмас сўздин қайт»
«Табиатга ҳар неки одат бўлур,
Чу эскирди одат табиат бўлур».
«Ҳар кишининг кими сўзи ёлғон эса,
Айлама бовар анга ким чин деса».

Юқоридаги байтлар чинни заводи коллективи Алишер Навоийнинг 525 йиллик юбилейига бағишлаб чиқараётган лаган, чойнак, пиёла, тақсимчаларига туширилмоқда.

Енгил саноат министрлиги уюштирган юбилей конкурсида фахрли ўринни олган Ёқубжон Қорабоев, Аҳмад Мирзабоев каби уста рассомлар бу соҳада катта иш қилдилар.

— Алишер Навоийнинг расми солинган вазадан юбилейгача 50 дона тайёрлаш мажбуриятини олган корхонамиз рассомлари, — дейди бош рассом Ботир Собиров,— ҳозирги кунда олтмиш беш дона катта-катта ваза тайёрладилар. Юбилейгача яна қўшимча 55 дона тайёрлашни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз.

Ботир Собировнинг ўзи шу кунларда Навоийнинг яқинда корхонага келтирилган янги расмини катта вазага туширмоқда. Бош инженер Дилшод Мақсудовнинг айтишича, корхона рассомлари юбилейдан кейин ҳам Навоийнинг ҳикматли сўзлари битилган чинни буюмлар ишлаб чиқаришни давом эттирадилар.

ФАХРЛИ БУРЧ, ЮКСАК ИСТЕЪДОД

Ўқитувчиларнинг Бутуниттифоқ съезди

4 июлда ўқитувчиларнинг Бутуниттифоқ съезди ўз ишини давом эттирди. Делегатлар «Ўрта умумий таълим мактабларининг аҳволи ва уларнинг ишини янада яхшилаш чоралари тўғрисида» СССР маориф министри М. А. Прокофьев қилган докладни муҳокама қилдилар.

Эрталабки мажлисда **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев** ўртоқлар қатнашдилар.

Музокараларни Грузия ССР маориф министри **Т. В. Лашкарашвили** бошлаб берди. У, республиканинг халқ маорифи соҳасида эришган ютуқлари тўғрисида гапириб, ҳали ҳал қилинмаган проблемаларни ҳам тилга олди. Унинг фикрича, мактаблар янги ўқув программаси ва планларга ўтиши муносабати билан ўқитувчиларни қайта тайёрлашни тўғри ташкил қилиш энг муҳим иш дир. Қайта тайёрлаш курсларидагина эмас, шу билан бирга педагогика институтларининг сиртқи бўлимларида ҳам малакани ошириш мумкин. Министр ўқувчиларнинг билим сифатини ошириш учун республикада амалга оширилаётган чоралар тўғрисида гапириб ўтди.

Маориф, олий мактаб ва илмий муассасалар ходимлари касаба союзи Марказий Комитетининг раиси **Т. П. Янушковская** минбарга чиқди.

Совет мактаби олдида турган жиддий вазифалар, деб таъкидлади у, ўқитувчиларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тайёрлашга янада юксак талаблар қўяди. Маориф, олий мактаб ва илмий муассасалар ходимлари касаба союзи мана шу тайёрлашни кучайтиришни, ҳар бир муаллимда маркс-ча-ленинча дунёқарашни, меҳнатга коммунистик муносабатда бўлишни тарбиялаб етиштиришни ўз бурчи деб билади.

Якутиядан келган ўқитувчи **Е. С. Оконешникова** Совет ҳокимиятининг 50 йили мобайнида Якутия қолоқ, феодал-патриархал чекка ўлкадан ривожланган социалистик республикага айланди, деди. Якутиянинг 16 институти ва университетида мингга яқин илмий ходим ишламоқда. Якутия мактабларида жонажон ўлкани ўрганиш, ўқувчиларни совет халқининг революцион, жанговар ва меҳнат анъаналари руҳида тарбиялаш юзасидан мароқли ишлар қилинмоқда.

Киев областидаги Куйбишев номли колхоз правлениеси раиси **П. Л. Сиромаха** нутқини делегатлар қизиқиб тингладилар. У, ёш авлодни тарбиялашда колхоз жамоатчилиги мактабга қандай ёрдам бераётганлиги тўғрисида гапирди. Колхоз ўз маблағлари ҳисобига 560 ўринли ўрта мактаб биносини қуриб берди, тез орада 140 ўринли янги болалар боғчаси биноси эшикларини очади. Колхоз кўмаги билан мактабда кабинетлар ва ўқув устахоналари жиҳозланди. Ўқувчилар колхоз ҳисобига овқатланадилар. Каникул даврида правление болаларни пионер лагерига юборади, улар учун жонажон мамлакат бўйлаб экскурсиялар уюштиради.

Ўқитувчилар — колхоз оиласининг ҳурматли аъзоларидир. Ҳурмат тахтасидаги илғор колхозчиларнинг портретлари ёнида энг яхши ўқитувчиларнинг портретларини ҳам кўриш мумкин. Педагоглар мукофотлар оладилар, соғломлаштириш муассасаларига йўлланмалар олиб турадилар. Мактабни битириб чиққанларнинг кўплари олий ва ўрта ўқув юртларида таълим олмоқда. Улар орасида колхоз стипендиатлари ҳам бор. Улар институтларни тамомлаганларидан кейин жонажон колхозларида ишлагани қайтиб келадилар. Ўқитувчилар ва колхоз мутахассисларининг ярмидан ортиғи, шу жумладан мен ҳам ўз мактабимизни битириб чиққан кишилармиз, деди П. Л. Сиромаха.

Съезд делегатлари ва меҳмонлар қизғин кутиб олган КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ **Л. И. Брежневга** сўз берилади. Зўр эътибор билан тингланган Л. И. Брежнев нутқи қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди.

«Узгоспроект» лойиҳа институти шаҳар қурилиши бўлимининг лойиҳачи меъморлари Тошкентда яқин келажакда бунёд этиладиган янги комлекс микрорайонлар лойиҳаларини яратиш устида кенг кўламда иш олиб бормоқдалар.

СУРАТДА: институтнинг лойиҳачиларидан архитектор Серго Сутягин ва инженер Александр Брославский ўртоқлар.

М. Нуриддинов фотоси.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ВАЛЬДЕК РОШЕНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ПАРИЖ, (ТАСС). Франция Компартиясининг бош секретари Вальдек Роше Франция радиоси ва телевидениеси орқали нутқ сўзлаб, «Сўл партиялар мамлакат ҳаётида ҳамон муҳим ўринни эгаллаб келмоқдалар, Коммунистик партия янгина ҳокимият режимига қарши оппозициянинг зўр кучи бўлганлигича қолмоқда», деди. В. Роше ҳукмрон коалиция миллат мажлисидаги ўринлар сони жиҳатидан катта кўпчиликка эришган бўлса-да, лекин аҳолининг кўпчилигини ташкил қилмайди, чунки сайловнинг биринчи даврасида овозларнинг 45 процентдан камроғини олди, деди. У айтдики, башарти сайлов пропорционал система бўйича ўтганида 4,5 миллион овоз олган Компартия миллат мажлисида ҳозиргидек 34 ўрин эмас, балки 94 ўринни олган бўлур эди.

В. Роше Коммунистик партия меҳнаткашлар ва халқ оммаси манфаатларини ҳимоя қилишга, демократик эркинликларни ҳимоя қилишга, ишчи ва демократик кучлар иттифоқи учун ҳар қачонгидан кўра янада активроқ ҳаракат қилишга аҳд қилганлигини таъкидлаб ўтди.

АМЕРИКАНИНГ ЯНА БЕШ САМОЛЕТИ УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ. 4 июль. (ТАСС). Вьетнам информация агентлигининг хабар беришича кейинги уч кун давомида Вьетнам Демократик Республикаси территорияси устида Американинг ВДР осмонига бостириб кирган 5 та самолёти уриб туширилган.

ЯНА БИР СУИҚАСД

НЬЮ-ЙОРК, 4 июль. (ТАСС). Кеча Пасадена яқинида (Калифорния штати) сенатор Роберт Кеннедининг қотили Сирхан Сирханнинг акаси Сайдалл Сирханга суиқасд қилинди.

ЮПИ агентлиги мухбирининг полиция маълумотларига асосланиб маълумот беришича Сайдалл машинада Лос-Анжелесдан уйига қайтиб келаётган пайтда номаълум кишилар икки марта унга қараб ўқ узганлар. Пасаденага яқин жойда уни қувиб келаётган автомобилдан ўқ узганлар. Жиноятчилар ҳар қачонгидек бу гал ҳам яшириниб қолишга муваффақ бўлдилар.

Курскдаги жангнинг 25 йиллиги олдидан

ҒАЛАБАНИНГ ТОБЛАНИШИ

И. Х. БАГРАМЯН,
Совет Иттифоқи Маршали

1943 йилнинг июлида Курск дугасида бўлиб ўтган воқеаларни ҳар сафар эслаганимда беихтиёр бир фикр туғилади: герман милитаристларига сира ақл кирмайдида. Бир урушда тор-мор келтирилишлари билан яна янги уруш бошлаш режаларини тузишга киришадилар. Бир жангда мағлубиятга учрасалар, келгуси жангда қасос олиш тараддудини кўра бошлайдилар.

Фашистлар ватанимизга қарши агрессия қилган йилларида ҳам худди шундай бўлди. Совет жангчилари 1941 йилнинг охирида гитлерчиларни дабдала қилиб ташладилар. Ростов олдида ҳам, Ельц олдида ҳам гитлерчилар қаттиқ мағлубиятга учрадилар. Пировардида эса, Москва олдидаги жангда тамомила тор-мор келтирилди.

Гитлерчилар раҳбарлиги мағлубиятдан ўзини сал-пал ўнглаб олиш биланоқ мана шу мағлубият учун 1942 йилнинг ёзи ва кузида реваншч олиш режаларини тузди. Маълумки, бу уруш оқибатида улар Сталинград олдида тағин ҳам қаттиқ мағлубиятга учрадилар. Бу ерда гитлерчилар армиясининг энг зўр зарбдор гуруҳи исканжага тушиб қолиб, шармандаларча таслим бўлди. Фашист корчалонлар ва уларнинг стратеглари бу мағлубиятдан ҳам ҳеч бир сабоқ олмадилар. Улар 1943 йилнинг ёзида яна реваншч олиш пайига тушдилар. Энди фашистларнинг ҳарбий қўмондонлиги Курск районида жанг қилмоқчи бўлди. Совет қўшинлари бу районда ғарбга томон анча ичкари ёриб кирган эдилар.

Гитлерчилар қўмондонлигининг мана шу отрядидаги режаси ва мақсадини таҳлил қилмоқчи бўлганимда, гитлерчиларнинг раҳбарлари бу жангда аслини олганда нимага умид қилган эдилар, деган саволнинг жавобини топишга ҳар доим қийналаман.

Гитлер ҳарбий ишда мунтазам таълим олмаган ҳар қанча нодон киши бўлса ҳам, лекин, модомики, Совет Армияси ҳатто энг қийин даврларни бошидан кечираётганида уни енгиш ва емириш мумкин бўлмаган экан, 1943 йилнинг ёзида Совет Армиясини тор-мор келтириш айниқса мумкин эмас, деган фикрни Гитлер ҳам англаб олиши лозимдек бўлиб кўринади.

Гитлерчилар ҳарбий қўмондонлигининг Курск дугасида ҳужум операциялари олиб бориш учун тузган ва қалъа деган шартли ном олган планларини ўрганиб чиққанингизда немис генераллари бу операцияни гарчи узоқ ва пухта тайёрлаган бўлсалар ҳам фашистлар ҳарбий раҳбарлигининг бу режаси оқибат натижада авантюрадан иборат эканлигига қаноат ҳосил қиласиз.

Урушаётган ҳар иккала томон баҳорда ва ёз бошида ҳужум тайёргарлигини кўрдилар. Совет Олий ҳарбий раҳбарлиги фашист қўшинларининг зарбдор гуруҳи ҳужумга ўтишга тайёр бўлмасдан олдин унга қақшатқич зарба бериб, тор-мор келтирмоқчи бўлди.

Гитлер бўлажак жанг натижаларига жуда катта умид боғлаб, бу жангларга пухта тайёрланди. Фашистлар раҳбарлиги Курск районига ҳамма жойдан қўшин тўплаб келтираётганлигини билар эдик. Лекин шу районда жанг қилиш Ғарбий Европадаги мудофаани жуда заифлаштириб юборишини ўйламаган эдик.

Гитлер 1943 йил ёзидаги жангларда ўзининг ҳужум режаларини амалга оширмоқ учун ҳақиқатда жуда кўп куч тўплашга муваффақ бўлди. Лекин тўсатдан ва хоинона қилинган ҳужум оқибатида урушнинг дастлабки даврларида фашист қўшинлари қўлга киритган муваффақият афзалликлари 1945 йилнинг ёзига келиб бутунлай тугаб қолган эди.

Мамлакатнинг ҳамма ресурсларини сафарбар қилиш юзасидан совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида олиб борган жуда катта ишлар ажойиб натижалар берди. 1943 йилда Совет саноати армиямизга ҳар ойда 2,5 мингтадан самолёт ҳамда 2 мингтадан кўпроқ танк ва ўзи юрар замбараклар бериб турди. Урушнинг икки йили мобайнида Коммунистик партия кўпгина ажойиб саркардаларни тарбиялаб вояга етказди. Улар ҳар қандай вазифани уддалай оладиган бўлиб қолдилар. 1943 йилнинг ёзида фашист босқинчилари устидан ғалаба қозонадиган пайт яқинлашиб қолганига совет халқининг ишончи комил эди.

Совет қўмондонлиги Курск дугаси ёнида фашист қўшинларининг ҳужумкор гуруҳини тор-мор келтиришга дадил тайёрланди. Бу гуруҳларни тор-мор келтиришда Воронеж, Марказий Дашт, Брянск, фронтлари ва Ғарбий фронт кучларининг бир қисми иштирок қилиши лозим эди.

Совет жангчиларининг ҳаётини сақлаб қолишга интилган совет олий бош қўмондонлиги генерал Н. Ф. Ватутин ва генерал К. К. Рокоссовский бошчилигидаги Воронеж фронти ва марказий фронт кучи билан дастлаб душманнинг тинкасини қуритишга, сўнгра эса ҳамма фронтлар иштирокида кескин ҳужум бошлаб, душманни тамомила тор-мор келтиришга ва ҳужумни Днепр томон давом эттиришга қарор қилди.

Беш июлга қадар фронтнинг ҳар иккала томонида қизғин тайёргарлик давом этди. Ўша вақтда мен ўзим совет-герман фронтининг тез фурсатда иккинчи жаҳон урушидаги қизғин, кенг кўламдаги жанглардан бири бошланиб кетган участкасидаги энг шимолий томонга ҳужумга тайёрланган 11-гвардиячи армия қўшинларининг қўмондони эдим.

Биз ҳужумга тайёрланишни поёнига етказай, деб қолган эдик: ҳужум бошлаш учун тўпланган қўшинларни яшириб қўйиш ишларини тамомламоқда эдик ва корпуслар, дивизияларнинг командирлари ҳамда қўшин турларининг бошлиқлари билан фашистларнинг пухта тайёрланган мудофаасини ёриб ўтиш «машқини» қилаётган эдик. Мана шундай «машқ»лардан бирини ўтказаётган вақтимизда яъни бешинчи июлнинг тобора қизишиб бораётган эрталабки пайтида ғарбий фронт штабидан бизга «фашист қўшинлар Курск дугасининг ёнбош томонларида жуда катта ҳужум бошлади», деган хабар келди.

Биз ҳужумга тайёргарликни тезроқ битказишга шошилиб, бошланиб кетган жангнинг боришини диққат билан кузатиб турдик, бу жангларнинг кенг миқёсда бошланганлигини кўриб ҳайратда қолдик. Гитлер Орёл ва Белгород районларидан 50 дан кўпроқ дивизияни марказий фронт ва Воронеж фронти қўшинларига қарши ташлаган эди. Бу дивизиялар бир миллион солдат ва офицердан иборат бўлиб, уларнинг ихтиёрида ўн мингтача тўп замбарак ва миномёт, уч мингга яқин танк ва икки минг самолёт бор эди.

Бутун совет-герман фронтида жанг қилаётган фашистлар армиясининг бешдан бир қисми ана шу жанг гирдобига ташланган эди. Ҳужум бошланиб кетган участканинг шимолдаги ва жанубидаги яна йигирмага яқин дивизияни ҳам Гитлер жангга солиши мумкинлигини билар эдик. Марказий фронт ва жанубий фронт қўшинларининг шимоли ва жанубида турган совет қўшинлари бунга йўл қўймасликлари керак эди.

Биз зарба беришга ҳозирланиб генерал Рокоссовский ва генерал Ватутин қўшинларининг қаҳрамонларча мудофаа қилаётганликларини қойил қолиб кузатиб турдик.

Фашист қўшинлари бизнинг позицияларимизга шиддат билан ҳужум қилмоқда эдилар. Улар мана шу ҳужум учун махсус жуда махфий яратилган «Пантера» ва «Тигр» номли юзлаб янги, кучли танкларни жангга солавердилар. Лекин шундай бўлса ҳам улар қўшинларимизнинг қаршилигини буқа олмадилар.

Қўшинларимиз душманнинг тўхтовсиз ҳужумларини нақадар қаттиқ туриб қайтараётганликларини майор В. Н Коноваленко командирлик қилган 203-гвардиячи ўқчи полк мисолидан билиш мумкин. Ўша июль кунларидан бирида полк жангчилари душманнинг 250 танки қатнашган ўн олти ҳужумини даф қилдилар. Шу полк ихтиёридаги танклар душманнинг беҳисоб кўп кучлари билан жанг олиб борди. Бизнинг бир танкимиз бир неча «Тигр»га қарши жанг қилишга мажбур бўлди. Ловиллаб ёна бошлаган танкдан сакраб пастга тушган экипаж снаряд портлашидан ҳосил бўлган чуқурга ётиб олди. Фашистлар танки танкчиларимизни янчиб ташламоқчи бўлиб бостириб келаверди. Мана шу қалтис пайтда механик ҳайдовчи Александр Николаев ўзининг ёниб турган танкига сакраб чиқиб, уни «Тигр» устига ҳайдади. «Тигр» танкининг экипажи бунга бардош бера олмай, бурилиб қочмоқчи бўлган эди буни уддалай олмади, ёниб турган совет танки ғизиллаб келиб, ўзини «Тигр»га урди. Фашист танки ловиллаб ёниб кетди.

Худди шу жойнинг ўзида бизнинг тўпчиларимиз ҳам мана шундай мислсиз матонат билан жанг қилдилар.

12 июлда Брянск фронтининг қўшинлари ва ғарб фронтининг ўн биринчи гвардиячи армияси душманнинг Орёл атрофига тўпланган гуруҳига зарба бердилар. Эндиликда душманнинг ҳужум қилишга мажоли қолмаган эди. У қаттиқ туриб мудофаа қилишга ўтди. 16 июлда эса Воронеж фронтининг ва дашт фронтининг қўшинлари Курск дугасининг жанубий участкасида ҳам фашист қўшинларини ҳайдаб кетдилар. Июлнинг иккинчи ярмида совет қўшинларининг бутун фронт бўйлаб жуда катта ҳужуми бошланди, бу ҳужум натижасида фашист қўшинларининг ҳар иккала зарбдор гуруҳи батамом тор-мор қилинди. 5 августда совет қўшинлари қочиб бораётган душманни қувиб бориб, Орёлга ва Белгородга кирдилар. Янги ғалабани ватанимиз пойтахтида тўп отиб салют бериб нишонлаш, ана шу кундан бошлаб бизда шонли традиция бўлиб қолди.

Курск олдидаги жанглар натижасида фашистларнинг 30 га дивизияси тор-мор келтирилди ва душман авиацияси анча заифланиб қолди. Немисларнинг яна ярим миллион солдати «ўз капиталистларининг босқинчилик планлари» учун қурбон бўлиб, рус элида ер билан яксон бўлди.

Москва ва Сталинград олдида фашист қўшинларининг тор-мор келтирилганлиги каби бу қўшинларнинг Курск дугаси районида янги қақшатқич мағлубиятга учраганлиги ҳам Улуғ Ватан уруши тарихида алоҳида ўрин олди. Аввало Курск жангининг жуда катта ҳарбий сиёсий аҳамияти тўғрисида гапириб ўтиш керак. Бу жангда фашистлар Германиясининг мағлубиятга учраганлиги, унинг илгариги мағлубиятлар учун реваншч олишга қилган уринишлари батамом барбод бўлганлигини билдирди. Маълумки, Москва ва Сталинград олдидаги мағлубиятлардан кейин ҳам фашист корчалонлар, руслар фақат қишда «генерал совуқ» ёрдамида ғалаба қила оладилар, ёз вақтида эса немислар албатта устун чиқадилар, деган даъвони такрорлай бердилар. Фашистлар армиясининг Курск олдидаги мағлубияти бу даъволарнинг тамомила пуч эканлигини яққол кўрсатди.

Курск жанги фақат Улуғ Ватан урушидагина эмас, шу билан бирга Ватан урушида ҳам тубли бурилишни поёнига етказди. Бу жангнинг натижаси совет қўшинлари иккинчи фронт очилмаган тақдирда ҳам фашистлар Германиясини батамом тор-мор келтириш мумкинлигига Англия ва Америка раҳбарларини узил-кесил ишонтирди.

Фашистлар Германиясининг энг баобрў, зўр саркардаларидан бири бўлган генерал Фельдмаршал Манштейн Курск жангининг аҳамияти тўғрисида бундай деб ёзган эди:

««Қалъа» операцияси шарқда ташаббусни ўз қўлида сақлаб қолиш учун қилинган охирги уриниш бўлди. Ҳалокатга тенг бўлган бу жангнинг тўхталиши билан ташаббус совет томонига узил-кесил ўтди. Шу жиҳатдан қараганда «Қалъа» операцияси шарқий фронтдаги ҳал қилувчи бурилиш нуқтаси бўлди».

Курск жангидаги ғалаба жуда катта стратегик аҳамиятга ҳам эга эди. Бу ғалаба 1943 йилнинг ёзи ва кузида икки минг километрни фронтда совет қўшинлари бошлаб юборган ғоят катта жангга замин яратиб берди. Фашистлар қўмондонлиги ғарбий фронтдан имкон борича ҳамма кучни олиб шу фронтга ташлашга мажбур бўлди ва бу билан ғарбдаги ўзининг мудофаасини тағин ҳам кўпроқ заифлаштириб юборди.

Курск жангидаги ғалаба Гитлернинг иттифоқчиларига ҳам таъсир қилиб, уларнинг кўзини очди. Фашистларнинг Курск олдидаги мағлубияти гитлерчиларнинг иккинчи жаҳон урушида ютиб чиқамиз, деган охирги умидларидан маҳрум қилди. Кейин буни ҳатто Гитлернинг ҳарбий ишлар бўйича ёрдамчиси Кейтел ҳам тан олди.

...Курск дугасида 1943 йилнинг июлида бўлиб ўтган воқеаларга мана энди чорак аср тўлди, лекин Бонида реваншч тўғрисида яна гап бошлаганларини ҳар сафар эшитганимда ўша воқеалар беихтиёр эсга тушади. Абжаги чиққан гитлерчиларнинг кўплари ҳозир бундесверга бошчилик қилмоқдалар. Улар мағлубият сабоқларини шу қадар тез унутиб қўйганликларига афсусланишга тўғри келади. Янги реваншч бу сафар улар учун муқаррар охирги реваншч бўлишини, чунки ракета — ядро уруши алангасида реваншчиларнинг омон қолишига ҳеч қандай умид йўқлигини улар унутмасликлари керак эди. Тинчликсевар кишиларнинг ҳаммаси, немис халқининг табиий заковоти бу сафар устунлик қилади ва уруш машъалини Бонн реваншчилари қўлидан тортиб олади, деган ишончни йўқотганлари йўқ. Немис халқи лоақал ўз болаларининг омон қолишини ўйлаб шундай қилишга мажбур.

Курск жангининг 25 йиллигини нишонлаётган совет халқининг реваншчиларга бераётган маслаҳати шуки, улар ўша жанг сабоқларини унутмасинлар. Бу сабоқлар жуда ва жуда ибратли.

Саксон ота шаҳар кезади

ТОМОШАДА — ТОМОША

Пойтахтимиздаги Санъат саройини билмайдиган киши республикамизда бўлмаса керак. Бу санъат даргоҳидан берилган концертларни миллионлаб телетомошабинлар кўришади, радио шинавандалари эшитишади. Шунинг учун ҳам Тошкентга биринчи келган кишиларнинг кўпчилиги ҳозирги замон меъморчилиги обидаси бўлмиш бу даргоҳга бориб, кино ва концерт томоша қилиш иштиёқига мойил бўлишади.

Невараларимни етаклаб мен ҳам Санъат саройига йўл олдим. Троллейбусдан тушиб, майдонга қадам қўйишим билан олифта кейинган икки киши менга пешвоз чиқишди. Салом беришни ҳам унутиб, менга билет таклиф қилишди.

— Қанақа билет? — сўрадим

— Қанақа билет бўларди — «Сангам»гада?

— Қанчадан?

— Бошқаларга қиммат сотяпмиз. Сизнинг соқолингизни ҳурмат қилдим. Майли, олти сўмдан беринг.

— Олти сўм? Ҳаммасими?

— Ёқадими? Биттаси. Ўзимга ҳам қимматга тушган.

— Мен билетни кассадан оламан. «Ҳунаринг»дан уялмайсанми, девдек йигит экансан..

— Нима қиласан бу эчки соқол билан водирлашиб. Кетдик, «иш»дан қоламиз...

Мен то кинохона эшигига етгунимча бундақанги олиб-сотарлардан анчаси йўлиқди. Уларнинг ҳаммаси тоғни талқон қиладиган йигитлар-жувонлар. Афсуски, уялмай-нетмай кишиларнинг пешона тери тўкиб топган пулига чанг солишяпти, нонларини туя қилишяпти...

Бир илож қилиб залга кирдим. Жойимни топиб ўтирдим. Картинанинг энг қизиқ ерига етганда биттаси чапанилчасига сўкинса бўладими?! Қани энди, невараларим ёнида ер ёрилса-ю, ерга кириб кетсам. Сатқайи одам кет...

Бирданига олдимда ўтирган икки йигит папирос чека бошлади. Томоғим қичишиб, йўталим қистади. Охири бўлмади. болам, шуни чекмасанг бўлмайдими, дейишга мажбур бўлдим. Аммо минг афсуски, у таъзим қилиб, кечирим сўраш ўрнига:

— Бобой. сизга нима бор, қариганда кино кўриб Ундан кўра кампирингиз билан шафтоли қоқи чайнаб ётавермайсизми? — деди.

Бу сўзлар биргина менинг эмас, ёнимда ўтирган ёш-яланглар нинг ҳам иззат-нафсига тегди. У тирранча безориларга ким тил теккизса балога қоларди. Кино тугагач, тўппа-тўғри кино театр биносида жойлашган милиция оперпунктига бордим.

— Ундақалар жуда кўп, ота, — деди милиция старший лейтенанти Мақсуд Очилов, — истасангиз адресини, иш жойини айтиб беришим мумкин.

— Барака топ, болам, қани айтчи?

— Қайси бирини айтай, рўйхатда анча бор. Кўплари 10 сўмдан 30 сўмгача жарима тўлашган.

— Энг ашаддийлари керак...

Мен оперпункт дафтаридан баъзиларини кўчириб олдим. Мана улар.

Рамзиддин Салоҳович Ҳасанов — 1951 йилда туғилган. Иккинчи Аҳил кўча, 15-уйда истиқомат қилади. 192-мактабнинг ўнинчи синф ўқувчиси. Бу сатрларни ўқир эканман кинога кираётганимда билет сотмоқчи бўлган йигит кўз олдимга келди. Наҳотки, бу ўша олифта бўлса?!

Абдумажид Абдураззоқович Набиев — Лангар кўча, 5-тупикдаги 14-уйда истиқомат қилади. шофёр. Безорилик қилиб залда томошабинларга тинчлик бермади, милиция бўлинмасига юборилиб 30 сўм жарима ундириб олинди. Сатқан йигит кет. Наҳотки, бу ўша томоша вақтида ҳамманинг тинчлигини бузиб, папирос чеккан, мени ҳақорат қилган йигит бўлса?!

Олимжон Хўжаназаров — 1944 йилда туғилган. «Узбексельмаш» заводида қолипловчи бўлиб ишлайди, Жаҳон Обидова кўчасидаги ётоқхонада истиқомат қилади. Харидорга билет сотаётганда 17 билет билан қўлга тушди. Бай-бай-бай — ишчиларнинг мағрур номи шаънига яхши иш қилмапти. Наҳотки, куни чайқовчиликка қолган бўлса?..

Ортиқ Бердимуродов — 1949 йилда туғилган, 9-январь кўчасидаги 106-уйда истиқомат қилади. ТошДУ студенти. Эссизгина студентлик дафтарчаси!..

Аҳмад Собирович Содиқов — 1950 йилда туғилган. Фурқат кўчасидаги 136-уйда яшайди. Муштлашиб бошқалар тинчлигини бузаётганда қўлга тушди. Ҳеч ерда ишламайди.

Владимир Васильевич Черновский — 1949 йилда туғилган. Чилонзор районининг 16-кварталида 5/72 уйда истиқомат қилади. Шериклари билан тўполон қилиб муштлашди. Милиция маҳкамасида ҳам ҳаммага дўқ урди, милиция капитани Маҳмуд Тўлаганов билан дружиначи Абдураҳмоновни отасига айтиб адабини бердирмоқчи бўлди. Ниҳоят жарима тўлаб тинчиди.

Мен тартиб бузаётган, кишиларга тинчлик бермаётган айрим шахслар тўғрисида сўз юритдим. Улар турмушимизга қора доғ бўлишмоқда. Бу доғларни йўқотиш учун ёшларимиз, жамоатчилик актив курашиши, тартиб ўрнатиши лозим.

САКСОН ОТА.

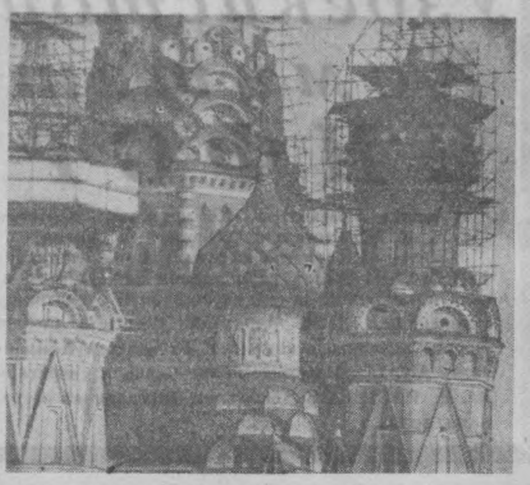

МОСКВА: Рус миллий меъморчилигининг обидаси Василий Блаженний собори қадимий Рус меъморлари Постник ва Барма томонидан 1555—1560 йилларда қурилган эди. Тўққиз гумбазли собор Кремль ва Қизил майдон архитектура ансамблининг энг асосий қисмларидан бири ҳисобланади.
СУРАТДА: собор гумбазлари.

В. Л. Портер фотоси,
ТАСС фотхроникаси.

Тошкент тракторсозлик заводи 6-цехининг Мирраҳим Ортиқов бошлиқ ремонтчи слесарлар бригадаси цех дастгоҳларининг мунтазам ишлашини таъминлаб, беш йиллик топшириқларининг ўз вақтида бажарилишига катта ҳисса қўшмоқда.
СУРАТДА: слесарлар бригадаси бошлиғи Мирраҳим Ортиқов (ўртада) ёш слесарлар Анатолий Кудинов ва Тоҳир Олимов билан биргаликда дастгоҳлардан бирини созламоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

Иккинчи смена очилди

Соя-салқин боғда болаларнинг қувноқ овозлари, шод гурунг, хандалар... Кичкинтойларнинг бирлари арғимчоқ учишса, бошқалари стол тенниси ўйнашади. Воллейбол, шахмат-шашка ўйинлари қизиган.

Каникул бошланибдики, Собир Раҳимов номли истироҳат боғида ҳар куни шундай. Эркатойлар яйраб ҳордиқ чиқарадилар. Эрталаб келиб севган машғулотлари билан шуғулланишади. Сўнгра 12-қарнялар ошхонасига бориб лаззатли таомларни истеъмол қилишади. Уларга жамоатчилик асосида таом пишириб бераётган ошпаз Тоживой ака Абдуллаев жажжиларни очиқ чеҳра билан кутиб олади.

Мазкур соғломлаштириш лагерида биринчи сменада М. Уйғур номидаги 22-мактабнинг 100 ўқувчиси дам олган бўлса, кечаги кундан бошлаб, иккинчи сменада яна юз ўқувчи мириқиб ҳордиқ чиқара бошлади.

ЮЛҒИЧЛАРНИНГ ЙЎЛИ ТЎСИЛСИН

Товламачилар ва уларнинг ҳомийлари

1967 йилнинг 13 январида «Россия» ресторанида қувноқ кампания тўпланди. Буларнинг буюртмаларини бажаргунча официантлар зир қатнаб чарчашди. Шампан виноси пробкалари пақиллаб отилиб турди. Бу ерда «Главташкентстрой» 3-қурилиш тресте 33-қурилиш бошқармасининг ходимлари навбатдаги «омад»ни ювишмоқда эди. Участка бошлиғи ва 33-қурилиш бошқармаси маҳаллий комитетининг раиси Сергей Васильевич Борисов ҳангоманинг жони эди. С. Борисовнинг ёнида унинг энг «яхши» дўсти, катта нормаловчи ва участка партия ташкилотининг секретари Юрий Аркадьевич Левин ўтирипти. Ҳисоб бўлимининг катта бухгалтери Нина Михайловна Тиунова, прораблар В. Собин, В. Кикнадзе ҳам мириқиб «ҳордиқ» чиқармоқда. Бироз вақт ўтгач, ресторандаги бўш ўринларни бу ерга ўз оёқлари билан келиб қолган қурилиш бошқармасининг бошлиғи А. Я. Мусаниф ва бош инженери Д. Л. Ронейсон эгаллашди. Маст-аласт ўтирган кампания уларнинг эътиборини тортди. Улар ҳатто шу кампанияга қўшилиб олишди. Бошлиқлар «қобил-мўмин»гина бўлиб юрувчи Левин ўзининг бир ойлик маошидан ҳам кўп келадиган бир чангал пулни официанткага узатаётганида ҳам бунга ҳайрон бўлмадилар.

«Россия» ресторанидаги зиёфат бекорга бўлмаган экан.

Анча вақтдан бери 33-қурилиш бошқармасининг кассири Нагорнованинг квартирасига Борисов, Тиунова ва Левинлар тез-тез келиб турадиган бўлиб қолишди. Такрорланиб турувчи шов-қин-суронли бу зиёфатлардан қўшнилар ҳайрон бўлишди.

Кунлардан бирида қурилиш бошқармасининг идорасига «Главташкентстрой» контрол-ревизия бўлимининг тафтишчи бухгалтери Яков Степанович Дюкарев кириб келди. У ҳужжатлар билан чуқур танишиб чиқди. Тошкент политехника институти архитектура факультетининг вақтинча ишлаган талабаларига тўлов ведомостларига асосан, бироқ уларнинг малакаси ва ихтисосига сира тўғри келмайдиган даражада катта маошлар тўлаганлиги унинг эътиборини жалб этди. Ревизор институт ректори билан шу тўғрида суҳбатлашганида қурилиш бошқармасида бу институт студентлари умуман ишламаганлиги аниқланди.

Энди қурилиш бошқармасида давлат маблағларига чанг солинганлиги, қалбаки ҳужжатлар тузилганлиги шубҳасиз эди. Бу иш билан Чилонзор район милиция бўлимининг ОБХСС ходимлари шуғуллана бошлади.

Мана олдимизда жиноий иш делоси турипти. Қалин-қалин ўн жилдда тўда қатнашчиларидан ҳар бирининг «фаолияти» батафсил очиб берилган ва ёзиб қўйилган.

Тошкент зилзиласидан сўнг Ленинграддан бу ерга Сергей Васильевич Борисов командировка қилинди. У ёшлигидаёқ совет қонунчилигини қўпол бузиб келган.

Бу оғир жинояти учун жазолангандан сўнг ҳам Борисов тузалмади. Гоголь асаридаги машҳур қаҳрамон — «ўлик жонлар» чайқовчиси Чичиковнинг «услуби» Борисовга сира тинчлик бермас эди. Лекин Чичиковдан бунинг фарқи шуки, Борисов якка ўзи эмас, бутун бир «фирма» тузишга ҳаракат қилди. У Левин билан дарҳол бир тил топди. Шундан сўнг улар икковлашиб, ўз тўдасига Тиунова, Собин ва Нагорноваларни тортишди.

Левин ва Борисов танланган «кадрлар»дан жуда мамнун эдилар. Уларнинг ҳаммаси ўлгудек ичкиликбоз, дунёни сув олса тўпиғига чиқмайдиган, давлат маблағига ўч бадкафслар эди. Собин ёш бўлишига қарамай ўғрилиги учун судланган ҳам. Нагорнова ҳам илгари жиноий жавобгарликка тортилган.

Борисов ҳар куни ўз гумашталари билан бир нечта қалбаки ҳужжат расмийлаштирар эди. Товламачилар «ўлик жонлар» сифатида аслида орамизда яшаётган, лекин ишдан бўшаб кетган кишилардан фойдаланишган. Жуда ҳайратланарли паришонхотирлик билан кадрлар бўлимининг катта инспектори Янина Андреевна Портянникова уларнинг бўшаганлиги ҳақида буйруқ чиқармаган ва текшириб кўрмасдан ҳақ тўлаш ведомостларини тасдиқлаб юбораверган.

Бошқарма раҳбарлари ҳам бунга эътибор беришмаган. Баъзи ҳолларда 50 тагача «ўлик жонлар»нинг номи турган ведомостларни улар уёқ-буёғига қарамай имзолаб бераверганлар. Оқибатда муттаҳамлар давлатимизнинг 20 минг сўмга яқин маблағини ўмаришга эришганлар.

Ревизор келиши билан «фирма»нинг тинчлиги бузилди. Фалокат яқин эканлигини биринчи бўлиб Сергей Васильевич сезди. У дарҳол ўз ихтиёри билан ишдан бўшаш тўғрисида ариза ёзди. Мусаниф эса унинг илтимосини дарҳол қондириб қўяқолди. Борисов тезда Нева бўйларига учиб кетди.

Шундай қилиб, каламушлар чўкаётган кемани ташлаб қоча бошладилар. Борисовдан сўнг Вахтанг Кикнадзе ҳам серқуёш Грузияга қанот қоқди. Бунда унга 6-қурилиш трестининг бошлиғи Гавриченко ва Мусаниф ёрдам беришди. Буларнинг ҳар иккаласи ҳам моддий жавобгар кишиларни ревизия тугагунга қадар ишдан бўшатмаслик тўғрисида олдиндан огоҳлантирилган эди. Лекин улар нима учундир бунга амал қилишмади...

Давлат мулкига чанг солган бу муттаҳамлар қўлга туширилгандан сўнг ҳам жавобгарликдан қутилиб кетиш учун жон-жаҳдлари билан ҳаракат қилиб кўрдилар. Левин, Собин, Тиунова ва Нагорнова Дюкаревга пора беришга ҳам ҳаракат қилиб кўришди. Улар «запас»да қолган пулларни йиғиб, каттагина маблағни ревизор хонасига келтиришди ва унинг папкасига солиб қўйишди. Лекин Яков Степанович ўзининг соф виждонини сотмади, порачиларнинг ҳаммасини ҳайдаб чиқарди ва пулларини ўзларига қараб улоқтирди.

Тергов ишларида суд экспертиза илмий-текшириш институтининг криминалист экспертлари Н. Багдасарова, П. Татульянц, суд медицина лабораториясининг эксперти О. Юдин катта ёрдам кўрсатдилар. Юзлаб ҳужжатларни эринмай текшириш натижасида улар жиноятчиларнинг қайси бири ва қачон ҳужжатни қалбакилаштирганлигини исботлаб бердилар.

Текинхўрлар ҳадемай суд олдида жавоб беради. Лекин уларнинг ҳомийлари бўлган Гавриченко ва Мусанифлар ҳамон аввалги амалдорлик креслоларида чалқайиб ўтирганига ҳайрон қоласиз. Ахир ўғрилар тўдаси худди шу трестда, раҳбарларнинг ўзлари ҳам совет қонунларини бузаётган шу ташкилотда узоқ вақт бемалол ҳаракат қилиб келган-ку.

Тергов давомида шу нарса ҳам аниқландики, Гавриенко ва трестнинг бош инженери Солиҳовга бириктириб қўйилган автомашиналарнинг ҳайдовчилари худди ана шу «ҳимматли» бошлиқларининг кўрсатмасига кўра, ҳалиги «ўлик жонлар» ҳисобидан ўз маошлари устига яна бир оклад олиб келганлар. Бу ерда уларнинг номига ҳам қалбаки нарядлар расмийлаштирилган. Шу йўл билан 2000 сўм маблағ ўмарилган.

Шуниси афсусланарлики, «Главташкентстрой» раҳбарлари ва партия ташкилоти зарур зийраклик қила олмаяпти. Негаки, биз сўзлаб бераётган ҳодиса бу ташкилотда ягона эмас.

М. ГИРШФЕЛЬД.

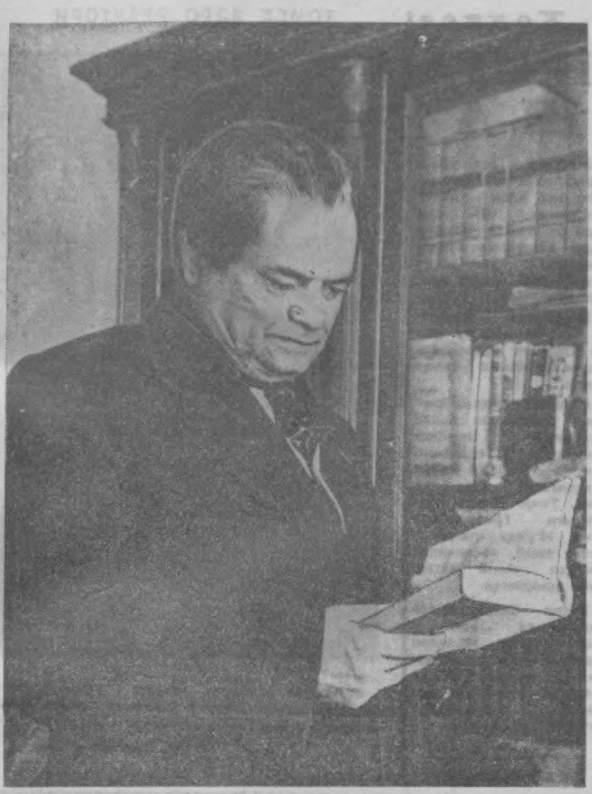

Собир АБДУЛЛА,
Ўзбекистон халқ шоири.

ЖУДОЛИК

Инсоннинг руҳий ғизоси учун яратилган мусиқа асбоблари, гарчи кишилар шавқу завқини уйғатиш, хушнуд қилиш, руҳий енгиллик бағишлаш учун хизмат қилса ҳам, жудолик дамлари унинг шўх оҳанглари нолага алмашади, ҳазинлашади, жудоликка учраган қалбларга ҳамдард, оғир-оғир мунглайди.

Икки кўз фақат кўриш учун, жаҳон гўзаллигининг тамошаси учун айнулҳаёт бўлиб инсонга хизмат қилса ҳам, жудоликка учраган дамларда инсон ундан ёш тўкади, икки кўздан тинмай ёш оқади, жудоликка учраган инсоннинг юрак-бағри кўз йўлидан сув бўлиб оқади...

Аммо умидсизликка ўрин йўқ, бу ҳаёт қонуни, бу қонун дунё яралгандан бери ўз машъум қудратини ошкор ва пинҳон «намойиш» қилиб, кишиларни-кишилардан жудо қилади, юрак-бағрини юлгандек юлиб олиб кетади, марҳумнинг уруғ-аймоғлари, юракдош-меҳрибонлари юз юлиб, фарёд чекиб, ер бағрига узатадилар, кунлар ўтади, кўникадилар, эслайдилар, ўрни йўқланади, айтиб кетган сўзлари такрорланади.

Аммо умидсизликка ўрин йўқ, бу ҳаёт қонуни, бу ҳаёт қонуни фақат ўлим билан чекланиб қолмай, марҳумлар ўрнига юздаб кишиларни камолотга етказади, бир дарахтни юлиб олиб, ўнлаб навниҳол ўтқизади, унга файзу фазилат ато қилади, оталар ўрнида бошқа бир исм билан ота, оналар ўрнида бошқа бир исм билан она бунёдга келади.

Шу йил баҳорда ногиҳон бир шахсдан кўнглимга оғир озор етди, шу кун бу шаҳри азимга сиғмай, бу ҳақда энг яқин кишиларимга ҳам лом-мим демай, Чиғатой мозорининг йўлини олдим. Олдин бу мозорга оғир сукунат остида аста-аста босиб борган бўлсам, бу дафъа тезгина етиб, у ерда ётган азиз кишилар қабрини бир-бир зиёрат қилдим, қўлимдаги даста қизилгул ғунчаларини муқаддас тошлар устига қўйиб, қўл қовуштирганимча ҳар қайси қабр устида сукут сақладим.

Аммо умидсизликка ўрин йўқ.

Бу ерда ётганлар ҳаммаси-ҳаммаси менга таниш, бир менга эмас, бутун халқимга таниш, бутун халқнинг муҳаббатига, олқишига сазовор бўлган, ўлмасдан олдин ўзига яхшиликдан ҳайкал ўрнатиб, ҳар бир хонадонда ўзига ўчмас чироқ ёқиб кетган халқимизнинг ажойиб фарзандлари эрурларки, уларнинг муборак, эзгу номларини бир--бир ёдлашдан ҳозир тилим ожиздир.

Шу сатрлар муқобилида бундан бир неча йиллар олдин Жуковский касалхонасида содир бўлган бир воқеани эслагим ва сўзлагим келади:

Ю. Р. исму фамилияли бир бемор Қўқондан келиб, бу касалхонада узоқ ётди, орқасидан ҳеч ким йўқлаб келмади, ўлди, жасади ўликхонада қолди, касалхона маъмурияти уй адресига телеграмма бериб, Ю. Р. вафот қилганлиги, жасадини олиб кетилишини хабар қилди.

Телеграммага жавоб келди; телеграмма Қўқоннинг катта қабристони номидан юборилган эди: «Ю. Р. ҳаётлик йилларини халққа озор етказиш билан, хиёнат билан ўтказган шахс бўлганлиги учун унинг нопок жасадини ўз қучоғимга қабул қилаолмайман! Қўқоннинг катта қабристони».

Ҳали бир ярим ой ҳам бўлганча йўқ, Чиғатой мозорига Ўзбек совет адабиётининг йирик намояндаларидан бири, Ўзбекистон халқ ёзувчиси марҳум Абдулла Қаҳҳорнинг жасадини элтиб, у билан охирги видолашиш пайтида Ойбек иккимиз оғир жудолик юки остида ўлтирар эдик, бутун қабристонга чўккан ғамгинлик юки кўпчилик қатори иккимизга ҳам шиддатли таъсир кўрсатган, Ойбек менга қараб бир нималар демоқчи бўлар, бош чайқаб, тиззасига урар, Абдуллажоннинг бевақт ўлимига ортиқ қайғирар эди.

Ўша оғир жудолик кунга ҳали қирқ кун ҳам тўлмай Ойбекнинг ўзи қайтиб келмас сафарга отланди, ҳамма-ҳаммани доғ қўйиб, юракларга тўла армон қўйиб, забардаст қаламини аламга ботириб, оқ қоғоз устида уни тебратишдан абадий қўл чекди!..

Ойбекнинг ўлими худди афсонага ўхшаб туйилади, ишонгинг келмайди! Наҳотки Ойбек вафоти рост бўлса?.. Ҳа, рост! Ўзбек халқининг буюк фарзанди, Ўзбек совет адабиётининг улуғ Ойбеги, Ўзбек романчилигининг асосчиларидан бири, оташқалб шоир, кўзга кўринган олим, фозил, коммунист, адиб, улуғ инсон лекин камтарлар камтарини бўлган дўстимиз Ўзбекистон халқ ёзувчиси Мусо Тошмуҳаммад ўғли — Ойбек букун орамизда йўқ, севимли Ўзбекистонини Ойбексиз қолдириб, адабиёт жамоатчилигини ҳувиллатиб, ҳамкасб дўстлари Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом, Мақсуд Шайхзода ва Абдулла Қаҳҳорлар ёнига риҳлат қилди.

Аммо умидсизликка ўрин йўқ!

Ойбек ҳам Чиғатойда ётган бошқа марҳумлардек бу ёруғ дунёда ўзига битмас ҳайкал қуриб, ўз муҳаббатини халқи қалбида абадийлаштирган, ўз ўрнига янги-янги қуламас, нурамас чинорлар экиб кўкартирган жаҳонда номи ўчмас сиймолардан биридир.

Ойбек номи ўзбек совет адабиёти пештоғига олтин билан ёзилган эҳтиром ва ўчмас бир машъал бўлиб, уни бахтиёр авлодлар доимо ёдлайдилар.

ИНСОН ЕНГАДИ

(УСТОД ОЙБЕК ЎЛИМИДАН СЎНГ ЎЛИМГА ҚАРШИ ИСЁНИМ)

Баъзан шум хабардан дил тилим-тилим,
Энг азиз кимсангни аямас ўлим.
Тупроқда ётишар не-не азизлар,
Ақли тўлишганлар, тоза тамизлар.
Ётар бунда бирин азиз онаси,
Она демак юрак, қалб нурхонаси.
Нечалаб Ширину Лайлолар бунда,
Нечалаб кўзлари шаҳлолар бунда.
Оқиллар, одиллар, бағри бутунлар,
Ё фарзанд доғидан жигари хунлар.
Не бўлганин билмай фарёду оҳсиз,
Мурғак гўдакчалар ётар гуноҳсиз.
Жаҳонда камёб бўлганлар ҳам бор,
Тилакка етолмай ўлганлар ҳам бор.
Билимдан осмонни паст қилганлар ҳам,
Кибирдин инсонни хас билганлар ҳам,
Етти иқлим шоҳи бўлганлар бунда,
Етим-есир оғи бўлганлар бунда.
Ҳаёт-овқат гумон қилганлар ҳам бор,
Жаҳон сирларин кўп билганлар ҳам бор.
Жонсизларга жон берган одамлар,
Инсон бахти дуррин терган одамлар,
Ҳунарманду деҳқон, боғбонлар ётар,
Кўнгли кенг, дили бир жаҳонлар ётар...
Яхшилар қатори ёмонлар ётар.
Бундай йўқотишнинг ўлим сабаби,
Ўлимга қарши бу йўлим сабаби,
Юракда бир орзу бу шеърни ёздим,
Кўнгилда йўқ қайғу бу шеърни ёздим:
Бу кучдин ҳам устун инсон келажак,
Ўлим ҳам тиз чўккан замон келажак.

Ш. ШОМУҲАМЕДОВ.

ОЙБЕК

РОМАННИНГ ТУҒИЛИШИ

Ўзбек адабиётида бадиий прозанинг туғилиши урушгача бўлган беш йилликлар даврига бориб тақалади. Ўзбек ёзувчилари томонидан рус ва жаҳон классик прозасини ўрганиш, прозаик асарларни ўзбек тилига таржима қилиш, насрий асарлар усталарининг тажрибасини ўрганиш адибларимиз учун ажойиб мактаб бўлди. Ойбекда буларнинг барчасидан ташқари катта ҳаётий ва ижодий тажриба ҳам бор эди. Поэтик ижод, айниқса унинг достонлари ёзувчининг романист бўлиб шаклланишида катта роль ўйнади. Ойбек бир қанча шеърлар ёзгач, 1940 йили «Қутлуғ қон» романини эълон қилди.

Ойбек достонларининг ғоялари ва образлари «Қутлуғ қон» романининг кўплаб қаҳрамонлари учун замин яратди. Ойбек янги киши образини яратиш, бу образда шу давр ҳаётининг идеалларини акс эттириш, миллий колоритни кўрсатиш, миллий характерни замон ғояси билан бойитиш учун ҳаракат қилди ва Октябрь революцияси арафасидаги Ўзбекистон ҳаётини, ўзбек халқининг бойлар ва подшо самодержавиясига қарши миллий озодлик ҳаракатини акс эттирувчи йирик бадиий полотно яратди.

Романнинг бош қаҳрамони Йўлчи ер ва сувидан айрилиб, шаҳарга келган деҳқонларнинг типик образидир. Йўлчи қишлоқдан Тошкентга келади. Дастлаб савдогар тоғаси Мирзакаримбойнинг ваъдаларига учиб ундан ёрдам кутади, лекин кейинчалик Йўлчининг умидлари пучга чиқади. Бойларнинг фирибгарлиги ва золимлиги унинг кўзини очади ва кўзғолончилар сафига ўтишга ундайди.

Йўлчи характери муттасил ўсишда тасвирланган. Оддий қишлоқи йигит Йўлчи бора-бора халқ иши учун курашувчи қаҳрамонга айланади.

Йўлчининг қамоқда рус большевиги Петров билан бўлган учрашуви унинг синфий онгини тиниқлаштиради. Петров Йўлчи учун ҳаётда устозгина бўлиб қолмай, халқ бахти учун кураш намунасини ҳам кўрсатади. Йўлчи қамоқдан қочгач, 1916 йил халқ қўзғолонининг раҳбарларидан бирига айланади.

Камбағал халқ вакилларининг характери турли хил. Йўлчи ҳам, унинг содиқ дўсти, ўзида миллий характернинг мардлик, софлик, ростгўйлик, содиқлик каби барча хусусиятларини мужассамлантирган Қоратой ҳам, бутун умри машаққат билан ўтган кекса махсидўз Шокир ота ҳам, Шоқосим ва Ўроз ҳам бор.

Мирзакаримбойнинг хизматкори Гулнорнинг тақдири ғоят фожиали. У Йўлчини севади, аммо ўз отаси томонидан Мирзакаримбойга тақдим этилади ва бой онаси томонидан ўлдирилади.

Ойбек миллий характерни муттасил тараққиётда тасвир этганлиги бежиз эмас.

Ойбек халқнинг пошиза вакиллари образини яратиш билан бирга ўз мақсадларини ваҳшийларча ҳимоя қилган миллий буржуазия вакилларини ҳам тасвир этади. Китобхон кўз ўнгида халқ қўзғолонини бостириш ниятида бойларни камбағаллар билан келиштириш учун курашган миллатчи жадидлар образи бирма-бир ўтади.

«Қутлуғ қон» романи бош қаҳрамон Йўлчининг ўлими тасвири билан якунланади. Лекин Йўлчининг мардона образи халқ курашининг ғалабасига ишонч туғдиради. Роман охирида бу ҳақда Шокир ота айтган гап ниҳоятда тўғридир.

Ҳаётнинг катта бўлагини ўз ичига олган роман материали биринчи галда яна шу ҳаётнинг ўзи эди. Лекин ёзувчи бу материални ўзлаштириш учун шарқ ва ғарб адабиётининг барча дурдоналарига кўп мурожаат қилди.

Ўзбекистонда Улуғ Октябрь революцияси арафасидаги ҳаётни тасвир этиш нияти романни янгича услубда ёзишни талаб этар эди. «Қутлуғ қон» романида адабий анъаналар билан новаторлик қўшилиб кетган.

Комил ЯШИН

Ўзбек совет адабиётида «Қутлуғ қон» романи ғоят катта ютуқ бўлди. Ойбекнинг хизмати шундаки, у жаҳон адабиётининг тажрибасига асосланиб, биринчи бўлиб, янги чинакам реалистик роман яратди ва унда тарих тараққиётининг бутун босқичларини типик характерлар орқали ғоят аниқлик билан тасвирлаб берди. Ўз қаҳрамонлари мантиқи билан меҳнаткаш халқнинг ғалабасига ишонч уйғотди. У чинакам коммунистик партиявийлик нуқтаи назаридан туриб, янгича муносабатлар албатта ғалаба қилишини исбот этди.

ҲАЁТ МАКТАБИ

Устоз Ойбекнинг жўшқин, сермаҳсул ижоди биз студентлар учун ҳаёт мактаби эди, ҳаёт мактаби бўлиб қолади.

Биз отахон ёзувчимиз тимсолида ўзбек совет адабиётининг ўтмиши, ҳозирги куни, келажагини кўрар эдик. «Навоий», «Қутлуғ қон», «Олтин водийдан шабадалар», «Нур қидириб», «Қуёш қораймас», «Зафар ва Заҳро», «Улуғ йўл», «Болалик» каби ўнлаб повест, роман, поэмалари, жўшқин шеърий китобларини севиб ўқиймиз.

Студентлар орасида, умуман ўзбек китобхонлари орасида Ойбекнинг бирор китобини ўқиб завқланмаган китобхон бўлмаса керак.

Биз Ойбек домлани доимо биз билан бирга деб биламиз. Биз студентларни на мунгли мотам садолари, на ўлимнинг мудҳиш номи ишонтира олмайди. Чунки Ойбек домла доимо қалбимизда, унинг китоблари бизга Йўлчининг курашиши, ҳазрати Навоийнинг ўлмас сиймоси, Мусонинг болалигини эслатади. Қалбимизда меҳр уйғотади.

Шавкат ТУРОБОВ, Тоғаймурод РАВШАНОВ, Жумақул КАРИМОВ, Абдулҳай НОСИРОВ, ТошДУ студентлари.

Чапдан ўнгга: М. Шайхзода, Ойбек, Платон Воронько, Абдулла Қаҳҳор ва М. Бобоев.
С. Маҳкамов фотоси

ОЙБЕК ВА АДАБИЙ ТАНҚИДЧИЛИК

ОЙБЕК ижоди қирқинчи йиллар бошидан бери тадқиқ қилинмоқда. Ойбекнинг ҳаёти ва адабий фаолияти ҳақида танқидий библиографик очерклар ёзилган, журнал ва газеталарда турли-туман авторларнинг кўплаб мақолалари босилган. Ойбекнинг адабий меъросини ўрганишга кандидатлик, докторлик диссертациялари бағишланган.

Ёзувчининг биринчи романи «Қутлуғ қон» асари чиққач, Ойбек ижодига қизиқиш айниқса, кучайди. Роман жамоатчилик ўртасида ҳам, шунингдек, ёзувчи ва адабиётшунослар ўртасида ҳам қизғин муҳокама қилинди. Китобхонлар ҳам, адабиётшунослар ҳам бу роман ҳақида қувонч билан гапирдилар. Уни ҳаётни ҳаққоний акс эттирган, гуманизм ғоялари билан суғорилган, муҳим проблема кўтарилган асар сифатида баҳоладилар.

Ойбекнинг ўзи биринчи романига ҳам Л. Г. Бать 1943 йили «Огонёк» журналида босилган мақоласида жуда яхши баҳо берди. Мақолада: «Ўзбек адабиёти... прозаик жанр нималигини деярлик билмас эди, реалистик роман эса, мутлақо йўқ эди. Ойбек ўзбек реалистик прозасининг асосчиларидан бири деб ҳақли равишда айтиш мумкин», — дейилади.

Қирқинчи йилларнинг иккинчи ярми ва айниқса, сўнгги йилларда танқидчи ва тадқиқотчилар Ойбек асарларига ғоят катта қизиқиш билан қарадилар. Бу нарса биринчи навбатда «Навоий» романининг дунёга келиши билан боғлиқдир.

«Навоий» романи «Қутлуғ қон»га нисбатан янада каттароқ эътиборни жалб қилди. Жамоатчилик «Навоий» романининг яратилиши, ўзбек адабиёти тарихида катта воқеа бўлди деб баҳолади. Драматург Комил Яшин бу ҳақда шундай деб ёзади: «Ойбек романида ўз олдига қийин ва мураккаб вазифани — буюк Алишер Навоий образини яратиш вазифасини қўйди ва уни ажойиб тарзда бажарди. Ойбек романининг пайдо бўлиши, шубҳасиз, Ўзбекистоннинг адабий ҳаётида катта воқеадир».

Навоий романини ўзбек адабиёти ва унинг тарихини яхши билган, Алишер Навоий яшаган давр ва шоир ижоди ҳақида кўплаб асарлар ёзган СССР Фанлар Академиясининг мухбир аъзоси Е. Э. Бертельс: «Академик Ойбек ғоят улкан тадқиқот ишлари қилди», — деб баҳолади.

Профессор Штерн ўрта асрлар учун характерли бўлган қаҳрамон гуманизмини автор «Навоий» романида муваффақиятли тасвирлай олганлигини таъкидлайди.

Ёзувчи Николай Тихонов «Навоий» романига юксак баҳо берган эди. У романнинг тарбиявий аҳамиятини таъкидлаш билан бирга унинг бадиий қувватига алоҳида эътибор берган, автор буюк кишининг фожеасини тасвирлаб бера олганлигини айтган эди.

«Навоий» романининг бу фазилатлари биринчи рецензиялардаёқ айтилган эди. Шоир Шайхзода ўзининг «Тирик Алишер» мақоласида романга юксак баҳо берди. Тўнғич рецензентлардан яна бири С. Лиходзиевский ўз рецензиясида романнинг жанр хусусиятларига эътибор беради. У бу ҳақда шундай деб ёзади: «Ойбекнинг «Навоий» романи том маънодаги биографик роман эмас. Унда автор ижодий фантазиясининг маҳсули бўлган воқеа ва қаҳрамонларга катта ўрин берилган.

Алишер Навоий образининг бош йўналиши ва Ойбекнинг бу улуғ инсон характерини тасвирлашдаги асосий принципини энг аввал ва ҳаммадан кўра яхшироқ аниқлаган киши профессор К. Э. Бертельс бўлди. У романда қаҳрамоннинг шахсий ҳаёти кўрсатилганлиги асарнинг қусури эмас деб ҳисоблади.

1946 йили Ойбекнинг Навоий романи юксак мукофот — Давлат мукофоти билан тақдирланди. Шу муносабат билан матбуотда Ойбек ҳақида мақола босилди. Ўша пайтда Ойбек ҳақида мақола ёзганларнинг ҳаммаси тахминан мана бундай деган эдилар. «...Ойбек ўзбек совет адабиётида тарихий роман асосчисидир. Ойбекнинг «Навоий» романи ўзбек совет прозасидаги бутун бир даврни ташкил қилади».

Ёзувчининг кейинги асари «Олтин водийдан шабадалар» романи чиқиши билан танқидчи ва адабиётшунослар Ойбек ижодига янада кўпроқ қизиққанликлари бежиз эмас. Танқидчилик Ойбекнинг роман жанрида замонавий ҳаётни акс эттирганлигини табриклади. Чиндан ҳам «Олтин водийдан шабадалар» ўзбек пахтакорлари ҳаёти ва қаҳрамонона меҳнатига бағишланган биринчи романдир.

«Олтин водийдан шабадалар»га биринчи бўлиб баҳо берган И. Султонов романнинг бош қаҳрамони халқ оммаси, асарнинг мавзуси эса ўзбек пахтакорларининг юксак ҳосилдорлик учун кураши бўлганлигини романнинг қимматли томони деб ёзган эди.

Профессор В. Зоҳидовнинг «Ойбекнинг янги романи ҳақида» мақоласида ҳам мана шу тезис бирмунча каттароқ планда айтилган.

В. Зоҳидов образлар системаси ҳақида гапирар экан, «Олтин водийдан шабадалар» романининг ижобий образлари социалистик қишлоқ хўжалигининг реал одамлари эканлигини айтади.

Кейинги йилларда кўп миллатли совет адабиётининг йирик вакилларидан бири Ойбекнинг ижодий йўлини чуқур ёритишга ёрдам берувчи китоблар чиқди ва йирик тадқиқот ишлари қилинди.

Матёқуб ҚЎШЖОНОВ.

МИЛЛИОНЛАБ НУСХАДА

ҚИСҚАЧА БИБЛИОГРАФИК СПРАВКА

☆ 1922 йили «Армуғон» журналида шоирнинг тўнғич шеъри чиқди.

☆ 1926 йили шоирнинг биринчи тўплами —«Туйғулар» босилиб чиқди.

☆ Ойбек «Юрак торлари» (1929), «Машъала» (1932) шеърий тўпламларнинг муаллифидир.

☆ Ойбек «Дилбар — давр қизи» (1931), «Ўч» (1933), «Бахтигул ва Соғиндиқ», «Темирчи Жўра» (1933) «Навоий» (1937), «Қизлар», «Ҳамза» (1948) ва бошқа достонларни яратган.

☆ «Қутлуғ қон» романи 1939 йили босилган.

☆ «Навоий» романи 1944 йили чиққан.

☆ Ойбек «Олтин водийдан шабадалар», «Қуёш қораймас» романлари, «Нур қидириб», «Болалик» повестларининг муаллифи.

☆ Ойбек «Навоий дунёқарашига доир», «Муқимий асарларидаги социал типлар» ва адабиётшуносликка оид бошқа асарлар яратган.

☆ Ойбек Пушкиннинг «Евгений Онегин», Лермонтовнинг «Маскарад», «Демон» асарларини, Гейненинг шеърларини, «Давид Сасунский» номли арман эпосини, Гётенинг «Фауст» асаридан парчаларни, Гомернинг «Илиада» сини, Белинскийнинг Адабиётшуносликка оид мақолаларини ва бошқа асарларни ўзбек тилига таржима қилган.

☆ Рус тилида Ойбекнинг икки томлик (Москва, 1958), беш томлик (Тошкент 1962—1964) асарлар тўплами, «Қутлуғ қон», «Навоий», «Олтин водийдан шабадалар», «Қуёш қораймас» романлари, повестлари, шеърий тўпламлари нашр этилган.

☆ «Навоий» романи йигирмадан ортиқ тилга таржима қилинган.

☆ Ойбекнинг асарлари тожик, қирғиз, уйғур, чех, словак, француз, инглиз ва бошқа тилларга таржима қилинган.

Атоқли ёзувчи Ойбек йирик жамоат арбоби эди. У шоир ва ёзувчилар билан тез-тез учрашиб, суҳбатлашиб турарди. Бу суратларда ёзувчининг жўшқин ҳаётидан айрим дақиқалар акс эттан. Чапда — Ойбек қозоқ ёзувчилари орасида. Ўнгдаги суратда Ойбек Осиё ва Африка ёзувчилари даврасида.

И. Глауберзон фотолари.

КИТОБ-ХОНИМАН

«Навоий» романини қайта-қайта ўқиб чиққанман. Ҳар бир ўқишимда эса Навоийнинг янги-янги хислат ва фазилатлари кўз ўнгимда намоён бўлаверган.

Ўзим қурувчи бўлганим учунми, ҳазрати Алишер Навоийнинг шаҳар ободонлаштириш ишига бош-қош бўлгани, одамлар истиқомат қиладиган иморатлар қурилишларига алоҳида аҳамият бергани, биноларни нақадар чиройлик қилиб бунёд этиш доимо унинг диққат марказида турганн менда катта таассурот қолдирди.

Фақат «Навоий»гина эмас, мана «Қутлуғ қон» романини олиб кўрайлик. Бу асарни ўқимаган одам топилмаса керак. Менимча ўзбек халқининг революциядан олдинги машаққатли, уқубатли ҳаётини «Қутлуғ қон»дагидек бадиий мукаммал, пишиқ-пухта ва манзараларга бой тарзда берилган асар камдан-кам учраса керак.

Бинокор-китобхон сифатида айтишим лозимки, унинг Ҳамза мукофотини олишга сазовор бўлган «Болалик» повести, «Улуғ йўл» номли романи, «Даврим жароҳати» поэмаси ва бошқа қатор асарларини севиб ўқиганман. Бу асарлардаги ҳаёт картиналари, тўқнашув, «можаро»лар ва одамлар характерларининг ранго-ранг, ойбекча маҳорат билан яратилганининг гувоҳи бўлганман. Шу билан бирга унинг зукко табиати, тажрибаси ва маҳоратига тан берганман.

Ҳикмат ОРИПОВ,
159-трест, 22-бошқарма комплекс қурилиш бригадаси бошлиғи.

— Бай, бай, бай! — деди пенсионер Муслим ота Сафо Аҳмедович сўзини тугатгач. — шундай чиройли бир йигит хотинини ҳайдаб ўтирса-я!

— Ай-яй-яй! — деди ёқимтой кампир.

— Шармандалик! — деди бошқаси.

— Ҳаммамизни уятга қолдирдинг! — деди яна биттаси.

Ўртоқ Мадумаров «муштлашиш шу уйда бўлганми?» — деб сўради Усмондан.

Хосият келинойи дик этиб ўрнидан турди:

— Шу уйда. Ўз кўзим билан кўрганман, ёлғон гапирсам тил тортмай ўлай.

— Маҳалла аҳлини сувга пишганда қаттиқ мастмидингиз? — сўради газета вакили.

— Йўқ, маст эмас эдим.

— Ёлғон! — яна ўрнидан туриб кетди Хосият келинойи. — маст эдинг шекилли, бўлмаса бунчалик қутирмасдинг.

— Бай-бай-бай! — деди пенсионер ота.

— Ай-яй-яй! — деди бошини чайқаб ёқимтой кампир.

Шу билан савол-жавоб ҳам тугади. Афтидан маҳалланинг идорасида ҳамма масалани очиқ-ойдин гаплашиб, қатъий бир қарорга келиб олишганга ўхшайди.

— Нигора Юсуфалиевна, сизда замичанье йўқми? — сўради ўртоқ М. Мадумаров. Нигора Юсуфалиевна замичание ўрнига ширингина бир нутқ сўзлаб бермоқчи бўлди. У эр-хотиннинг оиладаги ўзаро муносабатлари масаласида чиндан ҳам катта мутахассис, тенгсиз олима экан. Сумкадан сўзлаяжак нутқининг машинкада босилган текстини олиб шошмасдан стол устига қўйди:

— Иним, сизга бирон ақлли гап айтишга ожизман, — гап бошлади у, — оила бу тенг ҳуқуқли икки гражданнинг эрк ва муҳаббат асосида қурилган мустаҳкам иттифоқидир. Бу иттифоқнинг пок ва барқарор бўлиши иттифоқчиларнинг юксак ахлоқли, очиқ кўнгил, ўзаро меҳрибон бўлишини тақозо этади, эр эрлик бурчини, хотин хотинлик бурчини унута бошлар экан, бу иттифоқнинг пойдеворлари тагига сув кетади. Сиз, иним ўз эрлик бурчингизни маълум даражада унутгансиз ва оила иттифоқининг бузилишига шахсан йўл қўйгансиз. Эрдир, хотиндир ўзларига юклатилган юксак масъулиятни чуқур ҳис қилиб бормас экан, бундай оилада ҳаловат бўлмайди. Бундай оилада томонларнинг масъулиятсизлиги авж олиб, хўжасизлик, бир-бирига ҳурматсизлик бошланади. Ҳурматсизлик бошланган оилада аҳиллик йўқолади... Ҳурматли телетомошабин ўртоқлар... Кечирасиз, фамилиянгиз нима эди? Ҳа, ўртоқ Аброров, агар сизлар чинакам аҳил, чинакам бахтли оила қураман десангизлар, оилада ўзаро ишончни, ўзаро ҳурматни йўлга қўйиш даркор. Бунинг учун эса...

Нутқ тугаши билан ўртоқ Мадумаров:

— Хўш, энди нима дейсиз? — деб сўради пешонасини икки қўли билан чангаллаб ўтирган Усмондан.

— Нима дей?

— Вайрон бўлиш олдида турган оилани қачон тиклайсиз?

— Менинг ҳеч қандай оилам йўқ.

— Яйра Набиевачи? У, янглишмасам, сизнинг хотинингиз бўлади.

— Йўқ, у маҳалланинг хотини.

Тўпланганлар яна қанчадан-қанча панду насиҳатлар қилишди, ақлли, эсда олиб қолса арзийдиган бамаъни гаплар айтишди. Усмонга ўз оиласини тиклаш учун уч кунлик муҳлат бериб, Фотима опанинг бир пиёладан қайноқ-қайноқ чой ичиб кетинглар деб илтижо қилишига ҳам кўнмай, дўстона хайрлашиб чиқиб кетишди.

«Уч кун етади, — ўйлади ўртоқ Мадумаров эртасига ўз идорасида ўтириб, — агар калласида озгина ақл бўлса, Нигора Юсуфалиевнанинг гапларини уч кунда бемалол тушунади, бўлмаса ўзидан кўрсин».

Уч кун эмас, беш кун ўтиб кетса ҳамки, Усмондан дарак бўлмади, хотини билан етаклашиб келиб, кечирим сўраб, шикоятни қайтиб олмади. «Иллат одамнинг онгига, ахлоқига сингиб кетади, — ўйлади ўртоқ Мадумаров, — уни илтимос билан чиқариб бўлмайди, сатира ўтида ловиллатиб куйдириш керак...».

Энди Усмон ўзидан қўрқадиган, яъни сатира алангасида ловиллаб ёнадиган бўлди. Ўртоқ Мадумаров фельетон ёзишдан олдин бирон ноҳақликка йўл қўймаслик учун ҳужжатларни қайта-қайта кўриб чиқди. Яйранинг ўн икки варақли шикояти, женсовет, ўртоқлик судларининг ёзишмалари, маҳалла комитети, мактаб маъмурияти мажлисларининг қарорлари, гувоҳларининг тилхати...

(ДАВОМИ. Боши газетанинг ўтган сонларида).

— Етади, иккита фельетонга етади! — кичкина муштини столга уриб қўйди ўртоқ Мадумаров. Унинг илҳоми ҳам худди шоирларникига ўхшарди. Қачон, қаерда келишини аввалдан билиб бўлмасди. Баъзан зиёфат устида, баъзан кўргазма залида келиб қоларди. Навбатдаги фельетоннинг илҳоми эса жуда бемаҳал, тунги соат учларда, тўсатдан уйқу аралаш келиб қолди. Сакраб ўрнидан турдида, елкасига жун чойшабни ташлаб, муздек столга ўтириб, шоша-пиша ёза кетди. Лирик шоирларнинг илҳоми ипакдек майин, нурдек юмшоқ бўлса керак, илиқ тўлқин бўлиб, қалбларни эркалаб, ҳузур бахш этса керак. Аммо, фельетончи илҳоми қора безгакдек қалтиратиб, иситмадек ёндириб келаркан. Ғазабдан кўзлар чақнаб, қонлар кўпириб кетар экан.

«ҲУРМАЧА ҚИЛИҚ»

(Фельетон)

— Яна қўйди-чиқди ҳақидами? — деб сўрарсиз.

— Ҳа, яна қўйди-чиқди ҳақида.

— Бу мавзу жонга тегмадими? — деб сўрарсиз.

— Ҳа, жонга ҳам тегди.

Аммо шу қаҳратон совуқда, қор уриб, шамол оч бўридек увиллаб турган шу зимистон қишда бири-биридан ширин икки фарзанди билан гулдек хотинини кўчага ҳайдаб қўйган бир хотинбозни кўз олдингизга келтиринг! Уй совуқ, ёққани ўтин йўқ, норасталар кўзи тўрт — ададан дарак йўқ. Бағри тош ота бўлса, ўғилчасига пальто олиб бераман деб йиққан пулига ўйнашига ойбалдоқ олиб берса.

— Ҳой тўхта! — деб қичқирмайсизми?!.»

Фельетон битиши билан илҳом париси ҳам қаёққадир учиб кетгандек бўлди. Ўртоқ Мадумаров шер билан олишиб чарчаган баҳодир паҳлавондек ҳолдан тойиб, бошини столга қўйди-ю, шу ҳолича уйқуга кетди.

Фельетонни Усмон якшанба куни соат ўн бирларда ўқиди. Ўқиди-ю, унинг ҳам фельетончиникига ўхшаб кетадиган ғалати илҳоми келиб қолди: ғазабдан кўзлари чақнаб, томирларда қонлари кўпириб кетди. Уйда нимаики Яйрага тегишли бўлса, нимаики уни эслатиб турган бўлса, ҳаммасини ҳовлига улоқтира берди. Кейин онасининг «ҳой-ҳой»лашига ҳам қарамай, шлангани водопроводга улаб, кўрпадан тортиб чойнаккача, юбкали жемпердан тортиб тош ойна синиқларигача барчасини сувга пишди.

— Ана, ёзсанг буннсини ҳам қўшиб ёз!

Ўша куни кечқурун Яйра томондан ишончли вакиллари келиб унинг кўч-қўлонини машинага юклаб кетишди. Бўлди-бўлдининг тепасида тажрибали Муборхоним тургани учун иш ҳамирдан қил суғиргандек силлиққина битди.

ВАЪДАЛАР ШУНДАЙМИДИ, ЎЛМАЙ ТУРИБ АЙРИЛГАНИ

Усмонжонгинасини яхши кўрарди у. Уйдан айрилиб қолмаслик учун шу гўл, оппоқ тишларини кўрсатиб ҳамиша кулимсираб турадиган соддадил эргинасини бошқа бировга бериб қўймаслик учун бошини қаерларга урмади! Эвоҳ, ҳеч биридан наф бўлмади-я! Қуриб кетсин шу эркакларнинг қайсарлиги! Ҳалигача келмадия, келиб қани кўчларингни орт машинага, деб олиб кетмадия... Борди-ю, сендан ажраламан деб судга бериб, уни қўрқитиб кўрсачи, ҳой-наҳой суд уларни ажратмайди, тартибга чақириб қўяди. Муборхонимнинг айтишича, не-не одамлар судга келиб, ярашиб кетмаган. «Ақлингиздан ўргулай опажоним» ўйлади Яйра ва ўша куни кечаси, яъни ақлингиздан ўргулай опажоним деб айтган куни кечаси тонг отгунча ухламай судья номига арзнома битиб чиқди. Эртасига Муборхоним уни ўқиб, «Ўзинг ҳам салкам ёзувчи бўлиб қопсан, тезроқ олиб бор, чиқимини ўзим тўлайман!» — деб чўккан кўнглини кўтариб юборди.

Усмон халқ судидан чақирув қоғози борган куни мактабдан хурсанд қайтган эди. Фельетон юзасидан тузилган комиссияга район мудири Мутал Отажонов ўзи раҳбарлик қилиб, йигитнинг бўйнига қўйилган энг катта айб, ўз ўқувчиси билан ишқий хатлар ёзишади деб номланган айбни мутлақо асоссиз деб олиб ташлади. Яйра қолдириб кетган хат парчалари билан Саддинисонинг дастхатини милиция идорасида текширтириб, бутунлай бошқа-бошқа одамлар томонидан ёзилганини тасдиқлатиб олди-да, айбсиз кишини айбдорга чиқаргани учун Сафо Аҳмедовичга қаттиқ хайфсан эълон қилди. Усмоннинг кўнглидаги ҳижил тарқалиб, бугун уйига мамнун қайтган эди. Кечга бориб ўғилларини кўриб келишни кўнглига тугиб қўйган эди. Чақирув қоғозини қўлига олди-ю, «тағин қанақа қилиқ чиқаришмоқчи экан!» деб ғижинди. Яйрага ўчакишиб, ўғилларини кўришга бормайдиган бўлди.

Суд мажлиси чоршанба куни эрталаб соат 9 га белгиланган эди. Усмон бир оз кечикиброқ борди. Залга кирса, Яйра ўз гувоҳлари билан аллақачон етиб келган эди. Муборхоним, Хосият келинойи, маҳалла комитети қошидаги ўртоқлик судининг одил, лекин ўтакетган қаттиққўл раиси ўтиришипти. Муборхоним тўйига келгандай ясан-тусан-у, пардоз-андозларни хўп жойига қўйипти. Хосият келинойи жуда хурсанд кўринади, бўлар-бўлмасга қийқириб кулиб, ён-веридагиларни ҳам кулдириб ўтирипти. Яйра Усмоннинг раҳмини келтириш учун атайлаб модадан қолиб кетган эски бахмал пальтосини кийиб, Шерзод ва Беҳзодга ҳам увадаси чиқиб кетган гуппи чопон кийдириб олипти. Усмон уларга назар солди-ю, «мени ерга уриш учун қилган, хонимдан чиққан маслаҳат бу...» деб ўйлади ва ғиқ этиб ютиниб, юзини тескари ўгириб олди, ўғиллари ҳам кўзига хунук кўриниб кетди.

Ўрта бўйли ғуппа семиз, ялпоқ юзли судья Олимжонов қаттиқ шамоллаб қолган эди, гапни чўзиб ўтирмай, ишни тезроқ бир ёқли қилиб, уйига бориб, иссиқ-иссиқ товуқ шўрва ичиб ўралиб ётмоқчи эди, Чучкира-чучкира Яйранинг шикоятини ўқиди-ю, Усмонга сўз берди. Қизиқ, нималар бўляпти ўзи, ахир у хотинидан ажралмоқчи эмас эди-ку! Бу мўътабар гувоҳлар, кўзларини лўқ қилиб ўтирган бу кишилар уни токайгача идорама-идора сарсон қилишади! Нега ўз ҳолларига қўйишмайди, нега! Тавба, нималар бўляпти ўзи! Йўқ, йўқ! Булар олдида Усмон ўзини ерга урмайди, ҳар қалай унинг ҳам йигит деган номи бор, ғурури бор. Ажралса ажралади-ю, аммо улар олдида бош эгмайди, кечирим сўрамайди. Ҳеч қачон сўрамайди...

...Икки томоннинг фикри бир жойдан чиққани учун судья уларни савол-жавобга тутиб ўтирмай, ажратиб юборди ва

— Апчшу! — деб чучкириб ҳам қўйди.

Яйра ҳукмни эшитиб қулоқларига ишонмагандек, анчагача анграйиб ўтирди. Ишни бунақанги чаппасига айланиб кетишни у хаёлига ҳам келтирмаганди. Ахир у эрини қўрқитмоқчи, «менинг қўядиган хотиним йўқ!» деган овозини эшитмоқчи эди-ку.

— Вой ўлмасам, энди нима қилдим! — деди Яйра туришга ҳам ҳоли келмай.

Муборхоним судья уни одам қаторига қўшмай, лоақал бир оғиз ҳам гап сўрамагани учун аламини кимдан олишини билмай турган эди, Яйрани жеркиб берди:

— Бунча латтадек бўшашмасанг, нима, эркак зоти қуриб кетиптими!

— Ахир сиз... вой шўрим!

— Нима мен?..

— Ахир сиз судья яраштириб қўяди девдингиз-ку?

— Яраштириб қўяди эмиш! Нега яраштириб қўйинг деб илтимос қилмадинг? Сени деб тоқай мен гапираман, Ўзингда ҳам тил-забон бор!

(Давоми бор).

Ҳодиса

ҚИЛМИШИГА ЯРАША

Муаттар Ўринбоева қўшниси Иззатхон Зуннунова маслаҳати билан Зуҳра исмли қизнинг уйида вақтинча туришига розилик берди. Зуҳра эса ўзини уй эгаларига «ТошМИ 4-курс студентиман, Андижондан бу ерга ўқишга келганман», деб таништди. Ўринбоева Зуҳранинг бу гапларига лаққа ишонди. Ахир у Зуҳранинг бу ерга ёмон ниятда келганлигини қаердан билсин!! Кунлар ўтаверди. Зуҳра эса Муаттар опанинг ишончини қозониш мақсадида унга уй ишларида ҳам «ёрдамлашган» бўлди. «Ўқишга» ҳам вақтида бориб-келиб юрди.

Бир куни Зуҳра уйдан ғойиб бўлиб қолди. Уй эгаси Муаттар опа ундан хавотир ола бошлади. Кейин у болаларидан ҳалиги «студентканн» сўраган эди, улардан бири онасига Зуҳра уйдаги кийимларини кийиб, катта сумкани олиб кетганини айтишди.

Муаттар опа уйига кириб қараса, бисотидаги энг яхши кийим-кечаклари, 100 сўм пули ва бошқа буюмлари йўқлигини кўрди. Уларнинг ҳаммасини Зуҳра олиб чиқиб кетган эди.

Ўринбоева фурсатни бой бермай бу ҳақда Октябрь район милиция бўлимига хабар қилди.

Милиция ходимларининг аралашуви билан Зуҳранинг кимлиги аниқланди. У андижонлик ҳам, ТошМИ 4-курс студенткаси ҳам эмас экан. Унинг Киров районидаги Гризодубова кўча, 10-уйда ота-онаси билан яшаб, кейинчалик уйидан чиқиб кетганлиги аниқланди.

Зуҳра Зайниддинова Андижонда вақтинча яшаб турган жойидан ушланиб қамоққа олинди. Тез кунда у суд олдида кишиларни алдагани, ўз қилмишлари учун жавоб беради.

А. ҲУРБОЕВ,
милиция капитани.

ТОМСК ЯДРО РЕАКТОРИ

СУРАТДА: навбатчи, миқдор ўлчовчи Александр Шекмин (ўртада) радиация павильонига киришга тайёргарлик кўраётир.

А. Жигайлов фотоси. (АПН).

Тани соғлиқ — туман бойлик

ЧОТҚОЛ БАҒРИДА

Чотқол тоғ ён бағрида республикамиздаги энг яхши ҳордиқ чиқарадиган дам олиш уйи — Обираҳмат жойлашган. Ҳар йили бу дам олиш уйига минглаб кишилар ҳордиқ чиқаргани келадилар.

— Бу йилги мавсум бошидан бери бу ерда уч мингга яқин киши ҳордиқ чиқарди, — дейди дам олиш уйининг директори П. Донсков. — Дам олиш уйига хафтанинг шанба ва якшанба кунлари ҳам кишилар келишади. Корхона ва қурилиш ташкилотларининг меҳнаткашлари ўзларининг икки кунлик дам олиш кунларини бу ерда мароқли ўтказишади. Икки кунга бериладиган путёвка баҳоси ҳам арзон — у бор-йўғи 1 сўм 20 тийин туради. Ўзларининг икки дам олиш кунларини мароқли ўтказишга келган кишилар учун «палатка шаҳарчаси» ташкил этганмиз. Бу палаткалар соя-салқин жойларга ўрнатилган. Унинг ёнгинасидан эса Чотқол дарёси оқиб ўтади.

Обираҳмат дам олиш уйига кўпгина жойлардан — Самарқанд, Бухоро, Андижон, Қозоғистондан ҳар йили кўплаб кишилар дам олгани келишади. Ҳордиқ чиқарувчилар учун дам олиш уйида ҳамма шарт-шароитлар муҳайё этилган. Бассейнлар, кутубхоналар уларнинг хизматида.

А. БОРОНИН.

* * *

СУРАТЛАРДА: Обираҳмат дам олиш уйининг умумий кўриниши.

Ҳордиқ чиқарувчиларга Ўзбекистон Давлат филармониясининг артистлари концерт қўйиб беришмоқда.

Олмалиқлик пенсионер Степан Иванович Бабин қизиқарли китоб танламоқда.

Ю. Бутусов фотолари.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

5 Июль ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 Коммунистик ахлоқ ва тарбия мавзуларида эшиттириш (ўзбекча). 18.10 Нодир ёзувлар (ўзбекча). 19.20 Ўзбек чолғу куйлари. 20.00 «Ўзбекистан индустриальний» радиожурнали. 20.30 Саноат ходимлари учун концерт (русча). 21.00 Халқаро мавзуларда суҳбат (ўзбекча) 21.10 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кечки концерт. 22.20 Қувноқ концерт. 22.40 Алишер Навоий туғилган кунининг 525 йиллиги олдидан. Филология фанлари кандидати А. Хўжааҳмедовнинг «Навоий ва Мулла Нафас» деган суҳбати (ўзбекча). 23.15 Кечки концерт.

6 Июль ШАНБА

ХАЛҚАРО КООПЕРАЦИЯ КУНИ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.15 Тонгги концерт. 7.45 Най наволари. 8.25 Матлубот кооперацияси ходимлари учун концерт. 9.30 Рақс куйлари. 10.30 Халқаро кооперация кунига бағишланган эшиттириш ва концерт (ўзбекча). 11.15 «Гулшан» адабий-музикали радиожурнали. 12.15 Радио эшитувчиларнинг талабларига мувофиқ концерт (ўзбекча). 13.30 Кооперация ходимлари байрамига бағишланган эшиттириш ва концерт (русча). 15.10 «Правда» газетасининг обзори (ўзбекча). 15.20 «Фан ва турмуш» радиожурнали. 15.40 С. Юдаков. «Ленин хотираси» поэмаси. 16.10 Радио эшитувчиларнинг талабларига мувофиқ концерт. 17.20 Уйғур куйлари. 18.00 Ҳабибий шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар. 18.40 Спорт эшиттириши (ўзбекча). 19.20 Музикали глобус (ўзбекча). 20.00 «Гулшан» адабий-музикали радио журнали такрорланади. 21.00 «Қардош социалистик мамлакатларда» (ўзбекча). 21.10 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кечки концерт. 22.20 «Шанба оқшомида» деган концерт (ўзбекча). 23.10. Дам олиш концерти (ўзбекча).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

14.00. 1. В. Шебалин. «Элчихоналик куёв» музикали комедияси. 2. Б. Александров. «Малиновкада тўй» опереттаси. 17.00 1. «Танбур навоси» радиоинсценировкаси. 2. Оркестр куйлари. 3. Халқ куйлари.

5 Июль ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Эшиттиришлар программаси. Рус тилида: 18.00 Болалар учун. «Хунук ўрдакча». Мультфильм. 18.20 Телевизион янгиликлар. 18.35 «Инсон ва қонун» 19.00 «Меҳмондўст Анатолия» ҳужжатли фильм. 19.20. «Ажойиб кайфият». Концерт. 20.00 Эшиттиришлар программаси. Ўзбек тилида: 20.05 Телевизион янгиликлар. 20.20 Алишер Навоий туғилган кунининг 525 йиллиги олдидан. «Навоий элларда ва дилларда. 21.10 Илғор ғаллакорларга тенглашинг! 21.30 «Амалга ошмаган дуэль». Бадиий фильм.

6 Июль ШАНБА

10.55 Эшиттиришлар программаси.

Ўзбек тилида: 11.00 «Шанба, кокуштадан сўнг». Дам олиш программаси. 11.40 «Сейм дарёси тошмоқда». Бадиий фильм. 12.55 Эшиттиришлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

13.00 «Туғилган кунинг муборак» Дам олиш программаси. 13.30 «Здоровье». Илмий-оммабоп эшиттиришлар программаси. 14.00 «Объектив». телеклуб. 14.50 «Ўқитувчи» Бадиий фильм. 16.30 Москва кундузги эшиттиришлари охири.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

16.55 Эшиттиришлар программаси. 17.00 Рус тилида телевизион янгиликлар.

Ўзбек тилида. 17.10. Қўқон шаҳар, 13-мактаб бадиий ҳаваскорлари ижросида концерт. 17.45 Халқаро кооперация кунига бағишланган эшиттириш. 18.05 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Истиқбол эгалари» тележурнали. 19.00 Телевизион янгиликлар. 19.15 «Гулшан диёр» концерт. 19.55 Эшиттиришлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Киносаёҳатчилар клуби. 21.00 Эфирда «Молодость». 22.00 «Бумеранг» ашнрии командаси. Кўп серияли телевизион бадиий фильмининг бешинчи сериясининг премьераси. 23.00 Интервидение. Ёшлар халқаро фестивали лауреатларининг концерти.

23.30 «Вақт» информацион программаси. 24.00 Интервидение. 01.00 Москва эшиттиришларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

МОСКВА КЎРСАТАДИ

16.30 «Петрозаводликлар дам олишади». 17.00 Болалар учун телевизион театр. Е. Шварц «Этик кийган мушукнинг янги саргузаштлари». Қўғирчоқ спектакль. 18.30. Рангли телевидение программаси.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 «Шанба, кокуштадан сўнг» Дам олиш программаси. (Такрорий эшиттириш) 20.40 «Суданнинг жазирама ёзи» Ҳужжатли фильм. 21.00 «Қувноқ куй ва ҳангомалар». Концерт. 21.30 «Уфқ» Бадиий фильм.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА ДУШАНБА КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 Экран — болаларга. 18.30 Интербитмаш-68. 19.00 Ҳафталик.

Тожик тилида: 19.15 «Ажойиб ҳикоялар» циклидан эшиттириш. 19.30 «Кўр музикачи». Бадиий фильм. 21.00 «Баҳористон» телевизион журнали. 22.00 Ҳафталик. 22.15 «Дўстлик куйларидан концерт.

Реклама ва эълонлар

ТО

«УЗГОСПРОЕКТ» ИНСТИТУТИГА

Тошкентда ишлаш учун сметачилар, инженерлар: электр таъминоти бўйича, автоматчилар, контроль-ўлчов асбоблари бўйича, қурувчилар, иссиқлик-газ таъминоти бўйича ва вентиляция, водопровод ва канализация бўйича: архитекторлар, техниклар: қурувчилар, электриклар, водопровод ва канализация бўйича сметачилар

КЕРАК

Меҳнат ҳақи — 1 етакчи категория бўйича тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Навоий кўчаси, 18-уй, 3 қават, кадрлар бўлими.

4-ТОШКЕНТ ШАҲАР АВТОБУС ПАРКИГА

автомобиль тузатиш бўйича слесарлар, темирчи, токарь, қурилиш ишчилари, 1, 2, 3 класс шофёрлари

КЕРАК

Тузатувчиларга иш ҳақи — ишбай-мукофот, шофёрларга — вақтбай-мукофот тариқасида тўланади.

Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланадилар.

Шофёрларга 1 йил ичида Тошкент шаҳрида уй берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Собир Раҳимов» станцияси, кадрлар бўлими.

КИНО

5 ИЮЛДА

Сангам — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 8 да).

Каниют ғорининг сири — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кечқурун), НАВОИЙ номли (кеч соат 8.20 минутда, ўзбек тилида).

Капрал револьвери — НАВОИЙ номли, «МОСКВА», Ғ. Ғулом номли (кечқурун).

6 ИЮЛДА

Сангам — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11 ярим, кундуз 3 ва кеч 8 да).

Каниют ғорининг сири — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун). НАВОИЙ номли (кундуз соат 3.20, кеч 8.20 минутда, ўзбек тилида).

Уста жаллод — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Саргузашт қидирувчилар — Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Капраль револьвери — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Виктор Чернишёвнинг уч куни — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/VII да Тошболта ошиқ, 7/VII да Ёшликда берган кўнгил, 8/VII да Гавҳари шамчироқ.

Тошкент шаҳар 40-сон ўрта мактаб томонидан Шоюнусова Санда номига берилган 172289 номерли йўқолган ЕТУКЛИК АТТЕСТАТИ БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Бизнинг адрес. ТО телефон рал

Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси, 15-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ Коммутатор — 33-02-49 дан 33-02-58 гача, редактор ўринбосарлари — 33-29-33, 33-29-09; масъул секретарлар — 33-27-22; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари — 33-29-42; саноат, қурилиш ва транспорт бўлими — 33-27-03; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 33-29-55; хатлар ва оммавий ишлар, физкультура ва спорт бўлимлари — 33-29-70; фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари — 33-27-57; ахборот бўлими — 33-65-57; эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Индекс 64579.

Нашр. № 2491. Р. 14815.